RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1898. Andra Kammaren. N:o 9.

Tisdagen den 22 februari.

Kl. ½ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 15 innevarande februari.

§ 2.

Vid föredragning af herrar *L. D. Dahlstedts* och *G. Kronlunds* vid senaste sammanträdet bordlagda motion, n:o 213, i anledning af *dels* Kongl. Maj:ts proposition om tillgodogörande af den kronan tillkommande jordegareandel i grufva, *dels ock* Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i grufvestadgan den 16 maj 1884 begärdes ordet af:

Herr A. Hedin, som yttrade: Herr talman! Jag anhåller att få fästa kammarens samtliga ledamöters alldeles särskilda och synnerliga uppmärksamhet på den föredragna propositionen. Jag vågar väl icke påstå, att jag aldrig skulle hafva sett maken i den genren under den tid jag varit med vid riksdagen, men det vill jag fastslå, att det är ett bevis på, huru långt vi kommit i fråga om inmutareintressenas och bolagsmagtens verksamhet här i landet, när man kan få se en sådan motion framburen af tvenne ledamöter af svenska Riksdagens Andra Kammare.

Härefter hänvisades den ifrågavarande motionen tillika med det i anledning af densamma nu afgifna yttrande till lagutskottet.

§ 3.

Föredrogos men blefvo å nyo bordlagda

bevillningsutskottets betänkanden: n:is 2, 3, 4 och 5 samt

lagutskottets uttåtanden n:is 20, 21, 22 och 23.

§ 4.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

statsutskottets utlåtande n:o 7, angående reglering af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet,

bankoutskottets memorial n:o 2, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning, samt

andra kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtanden

n:o 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändring af instruktionen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen,

n:o 4, i anledning af väckt motion om ändring af § 46 uti instruktionen för medicinalstyrelsen den 2 november 1877, och

n:o 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående åtgärder för hästafvelns befrämjande.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades

herr *C. G. Bäckgren* under 8 dagar från och med denna dag;

herr *N. Anderson* i Lydde under 8 dagar från och med den 23 dennes;

herr *R. Darin* under 8 dagar från och med den 22 dennes; och

herr *S. O. Nylander* under 8 dagar från och med den 24 dennes.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter klockan 2,45 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 23 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades det vid kammarens sammanträde den 16 dennes förda protokoll.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. grefve *H. Wachtmeister* aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta,

med förslag till lag om de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige och till lag om renmärken,

angående afskrifning af den från viss jord inom Skåne m. fl. provinser utgående kyrkotionden,

angående upphörande af den i Skåne, Halland och Blekinge utgående helgonskyld,

angående upphörande af den i Göteborgs och Bohus län utgående landskyld,

angående jordafsöndring från förra majorsbostället 6 mantal Gudhem n:is 1—9 i Gudhems socken och Gudhems härad af Skaraborgs län för utvidgning af Gudhems församlings kyrkogård,

angående afsöndring från länsmansbostället ½ mantal Stenum n:o 3 Stommen i Stenums socken och Valle härad af Skaraborgs län.

De sålunda aflemnade kongl. propositionerna bordlades.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången;

statsutskottets utiåtande n:o 7;

bankoutskottets memorial n:o 2; och

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 3, 4 och 5.

§ 4.

Till kammarens afgörande förelåg till en början:

bevillningsutskottets betänkande n:o 2, i anledning af väckta motioner om ändringar i kongl. förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1894.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften.

I motion n:o 4 inom Andra Kammaren hade herr *D. Persson* i Tällberg föreslagit: att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i kongl. förordningen af den 9 augusti 1894 angående stämpelafgiften, att protokoll rörande lagfart å fång till fast egendom skall vara från stämpel fritt, vare sig fånget skett genom giftorätt, arf, köp, gåfva, testamente eller byte, der taxeringsvärdet eller köpesumman å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor.

Och hemstälde utskottet i förevarande punkt

att Riksdagen ville i så måtto bifalla herr Perssons motion, att Riksdagen besluter, att 3 § af förordningen angående stämpelafgiften skall i nedan angifna del erhålla följande förändrade lydelse:

"*Protokoll* angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der taxeringsvärdet å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor, *eller å annat fång, der taxeringsvärdet eller köpesumman för egendomen icke uppgår till 400 kronor. .... fritt*".

Efter uppläsande af denna utskottets hemställan anförde:

Herr Persson i Tällberg: Herr talman, mina herrar! Jag skall först anhålla att till bevillningsutskottet få framföra min tacksamhet för den välvilliga behandling, som utskottet låtit komma min motion till del.

Uti den omständighet, att motionen i sin helhet icke blifvit af utskottet tillstyrkt, finner jag icke någon anledning att uttala något klander mot denna kammares ledamöter af berörda utskott, ty jag föreställer mig, att det varit för att få något bifall till motionen, som de hafva gått med om denna lilla summa 400 kronor. Men om denna min uppfattning är rigtig, så följer också deraf, att samma utskottsledamöter med nöje skola se, om denna kammare nu, i likhet med hvad den gjorde under förlidet års riksdag, bifaller min motion i dess helhet. Och då utskottet nu erkänt billigheten och befogenheten af denna lilla reform i stämpelförordningen och derjemte medgifvit, att ett bifall till motionen icke skulle medföra någon afsevärd minskning i statsinkomsterna, så synes det mig, som om alla omständigheter talade för bifall till motionen.

Att utskottet kommit att stanna vid summan 400 kronor, synes mig bero på något misstag från utskottets sida, ty utskottet jemställer denna summa med hvad som beträffande bröstarfvinges arfslott är fritt från stämpel, men jag skall be att få erinra, att lagfartsprotokoll för bröstarfvinges arfslott är fritt från stämpel, då taxeringsvärdet å det fång, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor. Det är beträffande den stämpel, som skall erläggas när fångeshandling företes för lagfart eller bouppteckning lemnas för inregistrering, som bröst-

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

arfvinges arfslott är fri från stämpel, när densamma ej uppgår till 400 kronors värde. Men jag har i min motion icke berört denna sak, utan jag har föreslagit en förändring endast rörande stämpel å lagfartsprotokoll, hvilket är en helt annan sak. Ty om min motion bifalles, så skall det oaktadt fångeshandling fortfarande som hittills, när densamma företes för lagfart, beläggas med stämpel så snart värdet å fastigheten uppgår till ett hundra kronor.

Det är nog sant hvad utskottet säger, att denna reform hufvudsakligen skulle blifva till fördel för vissa trakter af Dalarne, men utskottet har icke anfört detta såsom skäl mot motionen. Jag hoppas derför, att denna kammare skall unna oss denna fördel, så mycket mera som här icke föreligger någon som helst undantagslagstiftning, utan afsigten med min motion är, att alla delar af vårt land, der sådana säregna förhållanden som hos oss äro rådande, skola komma i åtnjutande af samma förmån af denna lilla förändring som vi.

På grund af hvad jag nu anfört skall jag, herr talman, anhålla att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

Herr J. H. G. Fredholm: Den föregående talaren anförde såsom skäl för bifall till sin motion, att här ifrågavarande förhållanden äro af den art, att de skulle kunna existera äfven på flera andra ställen än uppe i Dalarne. Ja, det är ju möjligt att så kan vara fallet, men i regeln förefinnes icke på andra ställen någon så stor jordstyckning och deraf följande olägenheter som i Dalarne och särskildt i öfre Dalarne, med anledning deraf vill jag ifrågasätta, huruvida det kan vara skäl, att man för att tillmötesgå en viss landsdels behof utsträcker öfver hela riket befrielsen från stämpel för lagfartsprotokoll ända intill 1,000 kronors taxeringsvärde. Har man befriat köp af sådana jordlotter, hvars köpesumma icke uppgår till mera än 400 kronor, från stämpel, så tror jag, att man i högst väsentlig grad underlättat sträfvandet i den trakt, motionären representerar, att kunna i samma hand föra i hop de styckade jorddelarne, hvilket väl äfven varit afsigten med hans motion. Möjligen blefve detta sträfvande i någon mån underlättadt, om man utsträckte friheten från stämpel intill 1,000 kronors värde, men jag föreställer mig, att det egentligen är de små lotterna, som understiga 400 kronor, hvilka äro i största behof af en sådan stämpelfrihet.

Då vi hade motionen före till behandling vid förlidet års riksdag, förklarade någon talare från omnämnda landsdel, att der förekomme försäljning af jordlotter, hvilkas köpesumma icke uppgick till mera än 6 kronor; genom ett bifall till utskottets förslag underlättar man ju nu köp och sammanslagning af sådana små jordlotter och ändå större.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Jansson i Krakerud: Ja, herr talman, det är visserligen rigtigt, som den siste ärade talaren nämnde, att, om utskottets betänkande komme att bifallas, man har afhjelpt olägenheterna där uppe i Dalarne i så måtto, att det kan lyckas att sammanslå de mindre jord-

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

lotterna till en enhet, så att de kunna bilda större jordbruk, och det är sant, att det blir en lättnad för köparne, i ty att de slippa betala lagfartsprotokollen. Detta allt är naturligtvis rigtigt, men det är väl en annan faktor, som äfven bör tagas i betraktande. Man får väl icke endast se saken ur den synpunkten, att det gäller att sammanföra små jordbruk till en större jordlott, utan äfven från den synpunkten, att man bör söka hjelpa de mindre bemedlade, som vilja skaffa sig egna hem. Och från denna synpunkt synes det mig, att man, så vidt jag kan bedöma, mycket väl kan befria dem, som vilja köpa en fastighet på tusen kronors taxeringsvärde, från dessa afgifter.

Jag tror, att man på det sättet skulle befordra egna-hems-frågan åtminstone i någon mån. Det är från den synpunkten, som jag betraktat frågan inom utskottet och med anledning deraf derstädes yrkat bifall till motionen. Jag gör det äfven nu, och jag gör det så mycket hellre, som Andra Kammaren förledet år biföll samma motion.

Herr Persson i Stallerhult: Då utskottet förlidet år afstyrkte en med den nu föreliggande likartad motion, så är det väl icke underligt, att utskottet nu icke velat tillstyrka motionen i dess helhet. Ser man emellertid på de af utskottet nu anförda skälen för att endast i någon mån tillstyrka motionen, så förefalla de mig icke fullt hållbara. Dessa skäl äro, att man genom ett bifall till motionen skulle tillgodose en viss del af vårt land, nemligen Dalarne. Men hvilken är den egentliga anledningen till motionen? Icke den, att det endast skulle vara till fördel för Dalarne att förskaffa de så att säga mindre bemedlade jordbruk eller att på en hand samla i hop der befintliga små jordlotter, utan snarare att öfver hela landet tillmötesgå personer, som köpa jordbruk under 1,000 kronors värde, och befria dem från den stämpel, hvarmed lagfartsprotokoll efter nu gällande stämpelförordning skola beläggas. Jag tror, att, när man skall besluta något sådant, man skall tillse, att hela landet kommer i åtnjutande af förmånen. Och detta skulle ske, i fall man antoge motionen. Vi veta ju, att jordvärdet är ofantligt olika i olika delar af vårt land. En jordbit i södra Sverige kan kosta 8, 9 till och med 10 gånger så mycket som en liknande jordbit i norra delen af vårt land. Då är det naturligt, att det fordras mera kapital för att förvärfva jord i södra än i norra Sverige. Hvarför då icke tillmötesgå de små köparne öfver hela vårt land? Frågan spelar väl icke heller stor roll från statsverkets synpunkt.

Som motionären framhållit, är det icke meningen att befria *fångeshandlingen* från stämpel, utan endast att få lagfartsprotokollet fritt från stämpel, såsom nu är föreskrifvet angående bröstarfvinges arfslott och angående giftorätt. Jag skall taga ett exempel, och jag skall dervid utgå ifrån att fastighetens värde är 900 kronor. Då får man betala 4 kronor 50 öre på fångeshandlingen för arf och 50 öre i stämpel för lagfartsbeviset, d. v. s. tillsammans 5 kronor. Gå vi sedan till köp, så betalas 5 kronor 40 öre för fångeshandlingen, 3 kronor 50 öre för stämpel å lagfartsprotokollet, om det innehåller två ark, och 50 öre för beviset, således 9 kronor 40 öre för samma jordbruksvärde. Gå vi sedan till gåfva, äfven den af 900 kronors värde — jag afser nu

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

en sådan gåfva, som icke tillfaller bröstarfvinge, utan annan person — så betalas icke mindre än 15 kronor 40 öre samt 3 kronor 50 öre för protokollet och 50 öre för beviset, således inalles 19 kronor 40 öre. För giftorätt åter å samma summa betalas till statsverket endast 50 öre.

Om man bifölle motionärens förslag, att lagfartsprotokoll skulle vara fritt från stämpel i alla fall, der fånget rörde ett belopp intill 1,000 kronor, får ju staten i alla fall stämpel på dessa fång af fastighet af 900 kronors värde, för giftorätt såsom hittills 50 öre, för arf 5 kronor, för köp 5 kronor 90 öre och för gåfva 15 kronor 90 öre. Det är väl icke så stor minskning, som skulle uppstå genom bifall till motionärens förslag.

När vi nu flere gånger antagit förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t för att underlätta för de mindre bemedlade att förvärfva egna hem, när vi velat skrifva till Kongl. Maj:t att utreda frågan och framlägga förslag till lag i sådant syfte, hvarför skall icke då Andra Kammaren vidblifva sitt i fjol fattade beslut och tillmötesgå de mindre bemedlade, som vilja förvärfva egna hem och jordbruk? Jag tror, att kammaren gjorde klokt i att vidblifva sitt i fjol fattade beslut, äfven om hela förslaget i år skulle falla på grund deraf, ty jag tror, att utskottet då skulle nästa år taga steget fullt ut och bifalla motionen.

I förhoppning, att Andra Kammaren vidblifver sitt i fjol fattade beslut, yrkar jag bifall till motionen.

Häruti instämde herrar *Bromée*, *Eriksson* i Bäck, *Olsson* i Mårdäng och *Anderson* i Hasselbol.

Herr J. H. G. Fredholm: Då såsom skäl för bifall till motionen här anförts, att man derigenom skulle göra det lättare för mindre bemedlade att skaffa sig egna hem, synes det mig, som om man verkligen sökte efter argument. Det förefaller ju vara temligen klart, att icke kan man just i någon afsevärd grad underlätta en persons sträfvan att förskaffa sig en egendom af 1,000 kronors värde genom att befria honom från erläggandet af en stämpelafgift på två kronor. Detta belopp är ju i dylika fall af en särdeles underordnad betydelse. Det förefaller mig underligt, att man kan komma fram med sådana skäl.

Emellertid är det vanskligt att säga, huru en sådan befrielse från stämpel skulle te sig i praktiken. Man måste taga i betraktande, att för en köpesumma af 1,000 kronor kan man få en areal af 5 à 6 tunnland och understundom ännu mera. Detta är dock lägenheter af ganska afsevärd areal, hvilka kanske lika ofta köpas af förmögna personer som af mindre bemedlade, och då skulle man också befria de förra från denna stämpelafgift, som dock i sjelfva verket är obetydlig, då den icke belöper sig till mer än två kronor för fastighet af ifrågavarande taxeringsvärde.

De, som eftersträfva en liten jordlott för att derpå uppföra en bostad, kunna nog få en sådan lott för mindre belopp än 400 kronor och blifva sålunda hjelpta genom den af bevillningsutskottet förordade åtgärden. Att utsträcka befrielsen ända till ett taxeringsvärde af 1,000 kronor synes mig vara att gå för långt. Åtminstone

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

bör man afvakta tiden för att se, huru den af utskottet föreslagna reformen kan komma att verka, innan man tillgriper en mera omfattande åtgärd.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å samma hemställan, i hvad den skilde sig från den i ämnet väckta motionen, och bifall i stället till nämnda motion; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemstält i andra punkten af förevarande utlåtande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan i hvad den skiljer sig från den i ämnet väckta motionen, bifallit nämnda motion.

Voteringen utföll med 120 ja mot 73 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Punkten 3.

Herr *A. Petri* hade i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 99, föreslagit: att Riksdagen behagade besluta sådan förändring i förordningen angående stämpelafgiften af den 9 augusti 1894, att vexel, utställd af svensk undersåte, endast förses med stämpel, då den för vinnande af betalning uppvisas inför offentlig myndighet.

Utskottet hemstälde emellertid, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas. Häremot hade reservationer anmälts

dels af herr *J. H. G. Fredholm*, hvilken hemstält:

att Riksdagen måtte i anledning af herr Petris motion besluta, det rubriken "Vexel" under § 8 i förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1894 skall erhålla följande förändrade lydelse:

"*Vexel*, godkänd eller protesterad; lika med skuldebref.

Der vexel ställes att å utrikes ort betalas eller är utfärdad å utrikes ort, skall, oberoende af den stämpel, som i allmänhet är stadgad, vexeln, då den utställes, eller, om den utfärdas utom riket, innan den här i riket öfverlåtes eller till godkännande eller betalning företes, förses med stämpel af 50 öre för belopp, ej öfverstigande 1,000 kronor, och derutöfver 50 öre för hvarje påbörjadt tusental kronor, hvarå den lyder; dock att frihet från stämpel eger rum för vexel, som är dragen

af bank eller bankir inom riket å bank eller bankir å utländsk ort samt är betalbar endast i utlandet vid uppvisandet, äfvensom för vexel, som är dragen från utlandet på utlandet och endast är betalbar i utlandet.

Är vexel utfärdad i flera exemplar och har ett af dem blifvit med nyssnämnda särskilda stämpel försedt, vare de öfriga från sådan stämpel fria."

och dels af herr *Meyer*.

Efter föredragning af punkten anförde:

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

Herr Petri: Herr talman, mina herrar! Åberopande min i detta ämne afgifna motion ber jag nu få framhålla, att, när Kongl. Maj:t vid 1894 års riksdag framlade förslag om stämpelbeläggning af vexlar, i statsrådsprotokollet framhölls, att meningen dermed var, att det rörliga kapitalet skulle hufvudsakligast drabbas af den nya skatteformen. Det har emellertid visat sig, att så icke blifvit förhållandet, emedan ingen föreskrift finnes, om hvem som i sjelfva verket skall betala vexelstämpeln, och det har derför visat sig, att kapitalet endast i mycket ringa mån drabbas af denna afgift. Endast i det fall, när t. ex. någon förmögnare industri- eller handelsfirma tager accept för sålda varor och sedan icke behöfver diskontera vexeln för att förstärka sitt rörelsekapital, kan det hända, att kapitalet i någon mån kommer att drabbas af stämpelskatten. Men i de ojemförligt flesta fall, der man endast afser att låna penningar på vexlar, blir denna stämpelskatt en ytterligare tunga för de mindre bemedlade, hvilka åtminstone denna kammare visat sig vilja skydda från en orättvis beskattning.

Det finnes dessutom en annan omständighet, som talar för upphäfvandet af denna skatteform, nemligen vexelskattens inverkan på närings- och affärslifvet. Man kan icke neka till, att den för handelslifvet och affärsrörelsen är mycket betungande och besvärlig, och att det är alldeles omöjligt för en affärsman att, med förordningens nuvarande lydelse, strängt följa den, om han icke vill ikläda sig ytterligare kostnader. Det föreskrifves nemligen bland annat, att vexel skall, då den utställes, förses med stämpel. Nu vet hvar och en mycket väl, att, när man sålt en vara och vill ha en accept, man skickar ut en vexel till köparen. Antingen gör nu denne i ett eller annat fall invändningar mot att acceptera, eller också lägges vexeln undan och kommer icke tillbaka. Om nu säljaren är en samvetsgrann person, kan han få belägga samma vexelbelopp med stämpel flera gånger om, innan han lyckas få vexeln accepterad tillbaka. Dessa olägenheter insågos också af 1894 års bevillningsutskott och af Andra Kammaren, hvilken afslog hela den nya förordningen, fastän den sedermera vid gemensam votering gick igenom med en mycket liten majoritet.

Äfven i andra länder hafva klagomål försports öfver vexlars stämpelbeläggning, ehuru dessa länder af ekonomiska förhållanden varit tvungna att söka skaffa sig inkomster på alla både möjliga och omöjliga sätt. Jag har just i dagarne fått underrättelse om, att i vårt grannland Finland, der stämpelbeläggning af vexlar hittills förekommit, denna stämpel från och med innevarande års början borttagits.

Nu har emellertid detta års bevillningsutskott visat sig vara af annan mening än 1894 års, och jag ber derför att i någon mån få

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

granska de motiv, som utskottet anfört för sitt afstyrkande af min motion.

Utskottet yttrar först: "Storleken af den inkomst, som nu utgående stämpelafgift för inrikes vexlar tillför statsverket och som således skulle genom upphäfvande af denna skatt gå förlorad, kan icke med bestämdhet uppgifvas, men torde enligt beräkning, som inom utskottet verkstälts, sannolikt uppgå till mer än en half million kronor om året." Huru utskottet kunnat göra denna beräkning förstår jag icke. Det lär väl icke vara omöjligt att bestämdt säga, huru mycket stämpelafgiften för vexlar uppgår till, emedan samma sorts stämplar, som användas på vexlar, äfven användas på en hel del andra handlingar. Men äfven om, såsom utskottet säger, denna afgift skulle uppgå till omkring en half million om året — och detta är ju en stor summa — så är denna beskattning obehöflig på grund af våra goda finanser; och det är ju icke vanligt att taga upp en skatt, som icke är behöflig. Skulle emellertid tider komma, då en sådan skatteinkomst skulle visa sig behöflig, finnes det verkligen en hel del andra papper, som med större fog och rättvisa skulle kunna stämpelbeläggas än vexlar, och genom hvilkas stämpelbeläggning det verkliga kapitalet skulle kunna åtkommas. I min motion har jag i detta hänseende gjort ett par antydningar, som jag ber att få åberopa.

Vidare yttrar utskottet: "Genom införandet af stadgandena om vexlars förseende med stämpel afsågs, såsom motionären erinrat, att beskatta det rörliga kapital, då det öfvergår från en hand till en annan. Hvad beträffar inrikes vexlar, kan väl nämnda syftemål icke anses i allmänhet hafva vunnits, i det att stämpelafgiften för sådana vexlar i de flesta fall måste betalas af den, som enligt lagstiftarens mening icke borde drabbas af densamma." Ja, det är alldeles rigtigt och öfverensstämmer för öfrigt med hvad jag framhållit i min motion.

Men sedan yttrar utskottet: "Så vidt utrönas kunnat, har emellertid något nämnvärdt hinder i vexelrörelsen icke genom stämpelafgiften uppkommit, och några starkare klagomål häröfver hafva icke heller försports." Ja, det är en sak, om hvilken jag är af olika mening med utskottet. Det förhåller sig verkligen så, att genom stämpelafgiften hinder i vexelrörelsen uppkommit. Om man nemligen granskar summorna på diskonterade vexlar före och efter förordningens trädande i kraft och dervid tager hänsyn till den ytterligt ökade affärsrörelse, som uppstått efter 1894 på alla områden genom produktionens och exportens ökning, så visar det sig, att vexelrörelsen icke stigit till de belopp den bort göra, derest allting varit normalt. Hvad beträffar den saken, att det icke, som utskottet yttrar, försports några klagomål öfver denna stämpelafgift på vexlar, så beklagar jag, att utskottet icke hört några sådana. Men inom affärsverlden och långt derutanför har man oupphörligt, ända sedan förordningen infördes, hört ganska skarpa klagomål. Och jag tror, att flertalet i denna kammare kunna intyga, att vexelstämpelafgiften varit den, som väckt den största motviljan och i allmänhet rönt det mesta motståndet, fastän svenska folket är så lojalt, att det finner sig i mycket utan att offentligen anföra klagomål.

Till sist yttrar utskottet: "då ännu icke mer än omkring tre år

förflutit, sedan denna stämpelafgift började tillämpas, finner utskottet icke tillräcklig anledning föreligga att för närvarande vidtaga någon förändring i nu gällande stadganden angående stämpelafgift för vexel". Ja, det motivet anser jag icke vara mycket värdt. Ty om en förordning icke verkar såsom med densamma afsetts, då bör väl icke tiden vara någon bestämmande faktor i afseende på densammas ändring. Jag tror, att dessa tre år, som förordningen varit i kraft, äro alldeles tillräckliga för att bedöma, att den icke varit fördelaktig.

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

Då jag anser, att denna beskattning icke alls träffar der den är förutsatt att träffa, att den medför en tunga och ett hinder för affärslifvets sunda utveckling, att statsverkets förlust på denna afgifts afskaffande mycket väl, om så behöfves, skall kunna återvinnas på ett sätt, som bättre motsvarar de förutsättningar, som gjorts vid skattens införande, hoppas jag, att denna kammare skall vidblifva sitt beslut i frågan vid 1894 års riksdag. Som herr Fredholms reservation alldeles tydligt uttrycker det beslut, som bevillningsutskottet och Andra Kammaren då kom till, ber jag för min del att få yrka bifall till denna reservation.

Herrar *Zetterstrand* och *Zotterman* förklarade sig instämma med herr Petri.

Herr Olsson i Åsak: I den omständigheten, att bevillningsutskottet ansett sig böra afstyrka herr Petris motion, finner jag ingen som helst anledning för Riksdagen att afslå densamma, och detta helt enkelt derför, att de skäl, som i betänkandet anföras för en dylik åtgärd, äro enligt mitt förmenande fullkomligt värdelösa.

Det ena skälet, nemligen det att "något nämnvärdt hinder i vexelrörelsen icke genom stämpelafgiften uppkommit", är lindrigast sagdt egendomligt. Nog begriper bevillningsutskottet lika väl som någon annan, att bruket af vexlar såsom betalningsmedel litet eller intet kommer att inskränkas, äfven om stämpelafgiften i någon mån höjdes. Likaså torde det vara samma utskott bekant, att en stor del af dem, som röra sig med s. k. lånevexlar, äro absolut tvungna att fortsätta dermed, alldeles oberoende af stämpelafgiften. Vexelrörelsens omfattning är således till stor del beroende af andra än frivilliga omständigheter.

Motionären erinrar också endast om hvad som torde vara bekant för hvar och en, nemligen att det till hufvudsaklig del är de mindre bemedlade, som få gälda denna afgift, och derpå grundar han sitt förslag. Utskottet erkänner också, att stämpelafgiften för inrikes vexlar till hufvudsaklig del måste betalas af andra än egarne till det rörliga kapitalet. Men vid sådant förhållande, mina herrar, kan omöjligen vexelrörelsens omfattning i någon den ringaste mån rättfärdiga ifrågavarande stämpelskatt. Visar sig denna vara till hufvudsaklig del endast en skatt för rättigheten att sätta sig i skuld, så bör den såsom orättfärdig upphäfvas.

Utskottet anför äfven ett annat skäl för afslag, nemligen att icke några starkare klagomål öfver denna skatt ha förekommit. Ja, det kan ju vara möjligt, att utskottet icke förnummit något i den rigt-

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

ningen, men deraf följer dock icke, att klagomål uteblifvit. För min del har jag vid många tillfällen hört dylika klagomål framställas. Jag har äfven blifvit ombedd att väcka en motion i samma syfte som den föreliggande.

För öfrigt: verkar denna skatt i allmänhet på helt andra och vida svagare föremål än dem, för hvilka den var afsedd, så bör den borttagas, äfven om de, som nu till hufvudsaklig del få gälda densamma, skulle göra det, om jag så får säga, med en Jobs tålamod.

Hvad nu särskildt angår sådana vexlar, som af mindre bemedlade personer för erhållande af försträckning i penningar diskonteras i bankinrättningar, så är stämpelafgiften för dessa särskildt betungande, emedan desamma till ganska stor del utgöras af s. k. afbetalnings- eller omsättningsvexlar. När en sådan vexel förfaller, inbetalas endast en liten del af vexelbeloppet kontant, under det att den öfriga delen utgår i form af en ny vexel. För hvarje sådan omsättning skall ny stämpelafgift utgå. Större delen af ett visst ursprungligt lånebelopp blir sålunda upprepade gånger föremål för stämpelafgift. Jag hemställer, huruvida detta kan vara rätta sättet för staten att skaffa sig inkomster.

För närvarande torde det så mycket hellre gå för sig för Riksdagen att borttaga stämpelafgiften å inrikes vexlar, som statskassan är i en sådan ställning, att denna inkomst är mindre behöflig, och en sådan stämpelbefrielse dessutom ej verkar hämmande på någon rörelse eller näring, såsom förhållandet är med t. ex. vissa slag af skyddstullar.

Jag skall derför, herr talman, taga mig friheten yrka bifall till herr Fredholms reservation.

Häruti instämde herrar *Styrlander*, *Holmgren* i Varnhem, *Eriksson* i Bäck, *Nordin* i Hammerdal, *Nydahl*, *Gethe*, *Zakrisson* och *Lundell*.

Vidare anförde:

Herr vice talmannen Swartling: Herr talman, mina herrar! Jag vill för min del icke bestrida, att de åsigter, som uttalats af den ärade motionären liksom ock uti den vid betänkandet fogade reservation, äro rigtiga i det afseendet, att stämpeln å vexlar kan vara till hinder för affärsrörelsen, och att sålunda det ur denna synpunkt skulle vara önskligt att få denna stämpelskatt upphäfd. Men de skäl, som nu blifvit anförda för ett upphäfvande af densamma, åberopades lika kraftigt och måhända ännu kraftigare vid 1894 års riksdag, då fråga var om införande af denna stämpel. Då dessa skäl icke kunde år 1894 göra sig gällande, anser jag, att de icke heller nu böra få blifva bestämmande. Det kan nemligen icke vara lämpligt att låta ett beslut, som efter moget öfvervägande blifvit fattadt — och jag tror, att det beslut, som fattades år 1894, tillkom efter moget öfvervägande — allt för snart undergå ändring. Och i detta fall ha ju icke mer än tre år förflutit, sedan den ifrågavarande stämpelskatten började tillämpas.

Det är förnämligast på dessa skäl, som jag biträdt det slut, hvartill utskottet kommit, och jag ber derför, herr grefve och talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

Herr Elowson: Herr vice talmannen erinrade om de skäl, som gjorde sig gällande vid 1894 års riksdag, då stämpelafgift för vexel beslöts. Det torde derför äfven vara i sin ordning att erinra sig de säregna förhållanden, som lågo till grund för ifrågavarande beslut. Vi finna nemligen då, att regeringen vid riksdagens början begärde en tilläggsbevillning, beräknad till 4,400,000 kronor, på grund deraf, att det var brist i statskassan. Denna tilläggsbevillning medgafs af Riksdagen, som också i följd af en annan beräkning ökade den till 4,900,000 kronor. Men det var icke nog med detta. De herrar, som då deltogo i debatten, torde erinra sig de lifliga omvexlingar i stämningen, som gjorde sig gällande lördagen den 28 april 1894. Det hade kommit till bevillningsutskottet en officiel rapport om, att någon nämnvärd sockerimport för följande år icke vore att motse, och att följaktligen ett ytterligare deficit i statskassan vore att täcka. Detta antyddes under förmiddagens plenum lördagen den 28 april. Bevillningsutskottet låg färdigt med en plan att täcka den statsbrist, som förefans, nemligen genom att öka tullen på kaffe. Men bevillningsutskottet kom icke in med sitt betänkande förrän sent på lördagsaftonen, då tullkamrarne i riket voro stängda. Meningen var nemligen, att detta betänkande skulle bordläggas på lördagen efter kl. 7 och sedan under loppet af söndagen, då båda kamrarne hade sammanträden, bifallas, på det att kaffetullens förhöjning skulle vara ett faktum, när tullkamrarne på måndagen öppnades. Emellertid begärdes bevillningsutskottets betänkande under söndagens sammanträde i Första Kammaren af flere ledamöter på bordet och blef i följd deraf naturligtvis bordlagdt äfven i Andra Kammaren. När sedan på måndagen ärendet föredrogs till afgörande, ansågs det icke vara skäl att bifalla den föreslagna förhöjningen af kaffetullen, emedan redan på måndags förmiddag oerhörda kvantiteter kaffe anmälts till förtullning.

Vid denna riksdag, 1894, hade bevillningsutskottet afstyrkt skatt å vexlar, men Första Kammaren antog en vid betänkandet fogad reservation, och detta Första Kammarens beslut segrade i den gemensamma omröstningen.

Motionären anför en passus ur det statsrådsprotokoll, som vid 1894 års riksdag beledsagade den kongl. propositionen angående stämpelbeläggningen å vexlar. Der anställes en jemförelse mellan skatteförmågan hos kapital och skatteförmågan hos inkomst af arbete, hvarvid det fullt rigtigt säges, att kapitalet tillför sin egare större skatteförmåga än den, som medföljer inkomst af arbete. Detta, herr talman, bör man taga hänsyn till, då man vill uppgöra en rationelt affattad bevillningsförordning. I öfverensstämmelse härmed säger man emellertid, att man vill hafva en beskattning på vexlar, emedan det rörliga kapitalet framträder vid vexelaffärer. Ja, det är fullkomligt rigtigt, att genom stämpelbeläggningen en skatt utgår af kapital vid vexelaffärer; men af hvilket kapital? Då man säger att det är det *rörliga* kapitalet, är det en sanning, som undanskymmes af en fras. Sanningen blir fullt rigtig, om man säger, att beskattningen utgår af det *lånta* kapitalet. I denna stund ligga vexlar å många millioner kronor i bankernas portföljer, och dessa vexlar äro belagda med

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

stämpel. Men jag är fullt öfvertygad om, att bankerna icke med ett öre bidragit till stämpelbeskattningen; ty stämpeln å en vexel betalas af någon af vexelns gäldenärer. Hvilken det är, torde i allmänhet icke vara så lätt att säga, men i de flesta fall är det den, som lånar penningarne.

Jag skall tillåta mig att anföra ett par exempel. Jag antager, att en landtbrukare levererar några tunnor råg till så stort belopp, att det kan blifva fråga om en vexel. Man aftalar pris och betalningstid o. s. v. Landtbrukaren erhåller af köpmannen en vexel och förser den jemlikt lagen med stämpel. Han får derigenom ett förträfflig recepisse på, att köpmannen mottagit varan, och han eger i sin hand ett kreditpapper af första klass. Om han icke för tillfället behöfver penningar, kan han låta vexeln ligga i kassakistan, tills den förfaller, men om han behöfver penningar, lemnar han den till banken och får hvilken dag som helst penningar på densamma. Det torde vara sannolikt, att köpmannen icke betalar något mera för spannmålen derför, att vexeln skall beläggas med stämpel, utan det lär nog vara trassenten, d. v. s. spanmålsförsäljaren, som får betala stämpelafgiften.

Jag skall taga ett annat exempel. En godsegare beställer af en mekanisk fabrik åtskilliga maskiner, åkerbruksmaskiner, mejerimaskiner o. d., och man kommer öfverens om priset. Fabrikanten levererar varan och skickar med posten en vexel, som godsegaren accepterar. Vexeln skall förses med stämpel, och då fabrikanten i allmänhet måste göra sig betald för alla omkostnader, är det sannolikt, att i detta fall acceptanten får betala stämpelafgiften. Det är visserligen, som vi se, ganska svårt att bestämma, hvem det är, som betalar denna skatt, men jag vidhåller dock det påståendet, att det är det lånade kapitalet, som hufvudsakligen drabbas af densamma.

Utskottet säger, att genom stämpelafgiften icke något nämnvärdt hinder i vexelrörelsen uppkommit. Derom har jag samma mening som motionären, nemligen att denna afgift varit ett verkligt hinder. Men vexelaffärerna utvidga sig trots detta hinder, emedan vexelformen är af en ofantligt stor fördel för affärslifvet. Det är till gagn för affärslifvet, att vexelaffärerna mer och mer utbreda sig, emedan man derigenom vinner bland annat den stora fördelen, att affärsmännen vänja sig vid punktlighet i betalningen. Såsom herrarne veta, skall en vexel vid laga påföljd honoreras inom andra söckendagen efter förfallodagen, och detta gör, att allmänheten genom en sådan låneform vänjes vid punktlighet i liqvider. Bruket af vexlar bidrager dessutom i väsentlig grad att åstadkomma reda och klarhet i affärerna. Vexelformen är också af stor nytta derigenom, att affärsvexeln är att anse som ett kreditpapper af första klass, ett papper, på hvilket innehafvaren, när han så önskar, får behöfliga penningar i den bank, der han har sin penningerörelse.

Det var således, herr talman, en brist i statskassan år 1894, som var den egentliga anledningen till att en beskattning å vexlar infördes. Nu föreligger icke detta skäl. Nu finnes öfverflöd i statskassan, och derför är det icke längre någon giltig anledning att uttaga denna beskattning.

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

Jag vill vidare erinra om, att stämpel å vexlar är en *ren* skatt, som icke är jemförlig med den stämpelafgift, om hvilken Art. I i stämpelförordningen handlar, och som icke heller är att jemföra med t. ex. den afgift, som man betalar, när man sätter ett frimärke på ett bref. Ty då betalar man för en tjenst, som staten gör; men när man sätter en stämpel på en vexel, är det en ren skatt. Man begär då icke någon tjenst af staten. Man går till en bank med en vexel och får der penningar för densamma, hvarefter den sedan infrias af acceptanten; men staten har icke något att göra dermed. Det är således en ren beskattning, det här är fråga om.

Om man vill hylla en beskattningsteori, der man utgår från den synpunkten, att undersåtarne hvar i sin stad äro skattskyldiga, och staten ensam skattetagare, så är det ju tydligt, att det är fullt rigtigt att icke upptaga onödiga skatter. Men derför synes mig också giltiga skäl tala för att den stämpelafgift, som vid 1894 års riksdag med blott några rösters majoritet beslöts på grund af då rådande brist i statskassan, nu upphäfves, då öfverflöd i statskassan förefinnes. Jag är således med om, att herr Petris motion bör vinna afseende; men jag är icke fullt tillfredsställd med den reservation, som en ledamot i bevillningsutskottet från denna kammare afgifvit. Jag har visserligen icke något i sak att invända emot densamma; men deremot har jag åtskilligt emot den i formelt afseende. Om jag nemligen ser efter i § 8 af förordningen angående stämpelafgiften afd. B, som handlar om "öfriga stämpelpligtiga enskilda handlingar", så finner jag till att börja med en rubrik: "Anvisning; lika med vexel"; vidare: "Invisning"; lika med vexel"; — i det beslut, som af Andra Kammaren fattades, var den vigtiga rubriken postremissvexel utesluten —; sedan kommer rubriken: "Qvittens, som för inkassering af penningar genom annan person än fordringsegaren från en ort till en annan försändes; lika med vexel"; och slutligen: "Skuldebref, som skall, då det för vinnande af inteckning eller betalning hos offentlig myndighet företes, förses med stämpel af 25 öre för hvarje fulla 100 kronor af det kapitalbelopp, för hvilket inteckning eller betalning sökes"; hvarvid är fogadt ett undantag, som säger "att skuldebref är fritt från stämpel, då på grund deraf fordran bevakas i konkurs eller inteckning sökes i jernväg." Nu hemställes af reservanten, att det skulle blifva en rubrik i förordningen så lydande: "Vexel, godkänd eller protesterad; lika med skuldebref." Man skulle derigenom först få den formella oegentligheten, att de åtskilliga rubriker, som hänvisa till rubriken: Vexel, skulle, när man komme till denna rubrik, sjelfva ytterligare hänvisas till en annan rubrik, nemligen: skuldebref. Men det är äfven något annat, som ej tilltalar mig. Skuldebref skall, heter det, förses med stämpel af 25 öre för hvarje fulla 100 kronor af kapitalbeloppet, då det företes till inteckning. Genom en hänvisning till denna rubrik uppkommer sålunda äfven härigenom en formell oegentlighet, då, såsom bekant är, en vexel icke kan intecknas. Jag tror visserligen, att det skulle gå för sig att taga denna reservation; men den tilltalar mig — som sagdt — icke synnerligen mycket. Skulle deremot kammaren, såsom jag hoppas, vara benägen att i hufvudsak bifalla herr Petris

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

motion, tror jag det bästa vore att återremittera betänkandet till utskottet, ett yrkande, som jag, herr talman, skall taga mig friheten att göra. Jag tror, att ett liknande yrkande kommer att göras äfven i Första Kammaren; och genom en återremiss skulle man vinna åtminstone så mycket, att de herrar inom bevillningsutskottet, som äro för skattefrihet i afseende å vexlar, kunde se till, att de formella anmärkningar, jag nu gjort, måtte vinna något afseende, och den kläm, som skulle blifva föremål för denna kammares beslut, sålunda omredigeras. Jag ställer mig — som af mitt yttrande framgått — på deras sida, som önska, att beskattningen å inrikes vexlar skall upphöra; men då jag af formella skäl icke är fullt nöjd med den reservation, som af herr Fredholm afgifvits, upprepar jag, herr talman, mitt yrkande på återremiss af bevillningsutskottets betänkande i föreliggande punkt.

Herr Grefve Hamilton: Herr talman, mina herrar! Jag har ansett mig vara nästan pligtig att taga till orda i denna fråga, derför att jag på min tid i viss mån bidrog till fattandet af ett beslut inom Riksdagen, som kan sägas hafva gifvit upphof till den beskattning, hvilken man nu vill upphäfva.

Den siste ärade talaren började sitt anförande med en historik öfver denna beskattnings tillkomst. Han erinrade om åtskilliga ganska intressanta saker från våren 1894, då han tycks föreställa sig, att allt det timade, som gaf anledning till införande af stämpelskatten på vexlar. Jag tror, att man allt får gå litet längre tillbaka i historien, om man vill ha reda på, hvarför vi ha denna skatt. Den daterar och förskrifver sig nemligen från de s. k. urtima löftena. Det var vid 1892 års urtima riksdag, som Kongl. Maj:t och Riksdagen kommo öfverens om att de ökade statsintägter, som erfordrades för det nya härordningsförslagets genomförande och grundskatternas afskrifvande, icke skulle upptagas genom konsumtionsskatter, utan på andra sätt. Frukten af detta löfte blef i första hand tilläggsbevillningen, hvilken — enligt hvad man då uttryckligen förklarade — icke skulle blifva ett tillfälligt tillägg till bevillningen, utan inom några få år skulle öfvergå till att vara en bestämd inkomstskatt. Vidare mynnade finansplanen ut i den utsträckning af stämpelskatten, som bland annat afsåg arfskatten och den nu ifrågakomna vexelskatten.

Tilläggsbevillningen har man kastat bort; den befans vara obehaglig, den behöfdes icke. Jag säger icke något vidare om den saken: omständigheterna hade så fogat, att det var svårt att bibehålla den. Nu vill man kasta bort äfven vexelskatten, en skatt på ungefär 600,000 kronor om året. Jag förmodar, att det är den enda skattelindring, som kommer i fråga under denna riksdag. Är det då mån tro lämpligt, att vi, under det landet bär så betydande skattebördor på andra håll, göra en skattelindring på omkring 600,000 kronor på detta område? Jag för min del tror det icke. Med fullt erkännande af att denna skatt medför åtskilliga olägenheter, anser jag mig bunden af den ställning, jag intog vid 1892 års riksdag, att — tills vidare åtminstone — bibehålla denna skatt. Vill man afskaffa den, må man då ersätta den

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

med en annan direkt skatt, men må man icke endast välta öfver bördan på andra skuldror!

Nu menar man, att de urtima löftena här äro utan betydelse, derför att man misstagit sig om skattens innebörd: den träffar nemligen icke hvad den ville träffa — påstår man — den träffar icke kapitalet, utan den träffar lånebehofvet. Ja, den andre ärade talaren i ordningen tog fasta på utskottets eget yttrande i denna del och sade: utskottet har ju sjelf sagt detta, hvarför skola vi då bibehålla denna skatt? Jag medger ock, att vore det rigtigt, hvad utskottet sagt i sin motivering, skulle konseqvensen vara den, som den ärade talaren drog ut. Men för min del vågar jag alldeles bestämdt bestrida detta. Denne samme ärade talare yttrade sig om dessa stackars lånebehöfvande, som för att skaffa sig litet pengar måste skrifva på en vexel. Hvad vill det säga? Är det sådana vexlar, vi skola uppmuntra? Jag trodde, att om det fins något, som varit till förbannelse för vårt land, så är det användandet af dessa korta vexlar för sådana ändamål. För dem har jag icke någon miskund. Det vore en välsignelse, om vi blefve af med dem. Det är icke frågan om dem, utan här är fråga om verkliga vexlar, vexlar som täcka en affär, der vexlarne utgöra den första betalningen för en levererad vara. Då kan man visserligen tvista om, hvem som får betala stämpeln. I fall jag t. ex. säljer ett parti tackjern till en grosshandlare i Stockholm, och får en vexel, så står det visserligen i lagen, att det är utställaren, som skall betala stämpeln. Men det beror nog på konjunkturerna, hvem som får betala den. Men detta är ju likgiltigt, ty i båda fallen är det den rörliga förmögenheten, som får vidkännas skatten, och icke har skatten lagts på några utblottade personer, det tror jag ej man kan säga. Den stora massan af vexlar, som verkligen äro vexlar, kan icke sägas vara kännetecken på armod, utan tvärt om.

Vidare framhåller man, att en vexel är ett så nyttigt, så vigtigt medel i affärsförbindelser, att man bör icke lägga band på den, ty gör man det, då måste helt naturligt affärsförbindelserna söka sig andra vägar, som ej äro så säkra och ej äro så lämpliga. Ja, det är mycket sant. Men, mina herrar, är *det* verkligen något skäl för att upphäfva denna beskattning? Kommen i håg, att Kongl. Maj:t 1894 föreslog beskattning ej blott af vexlar, utan äfven af andra papper, som kunna ersätta vexeln. Konseqvensen af yttrandet, att skatten på vexlar drifver folk att använda andra papper, är helt enkelt den, som Kongl. Maj:t drog ut år 1894, nemligen att äfven dessa andra papper skola beskattas. I en hastig vändning trasade man dock sönder Kongl. Maj:ts förslag år 1894, och endast vexlar blefvo belagda med skatt. Jag vill nu visst icke under nuvarande förhållanden yrka på att äfven dessa andra papper skola beskattas. Men jag vill icke heller — med den historia, som ligger bakom — vara med om att under nuvarande förhållanden på detta håll medgifva en skattelindring på öfver $\frac{1}{2}$ million kronor.

Jag tror icke heller, att man kan säga, att stämpelskatten verkat hämmande på vexelrörelsen. Vi skola ock komma i håg, att i de stora länderna, der affärslifvet är mycket vigtigare än här, i Frankrike, Eng-

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

land, Preussen och Danmark, har man icke alls tvekat att lägga en sådan skatt på det rörliga kapitalet.

Slutligen vill jag blott i förbigående vända mig mot herr Petri. Han talade — om jag fattade honom rätt — om att denna stämpelskatt vore så anordnad, att den skulle erläggas flera gånger och att man måste lägga stämpel på vexeln, äfven då man icke begagnade den. Det första är ett misstag; man behöfver blott *en* gång lägga stämpel på vexeln. Hvad det andra beträffar, står det i stämpelförordningen, att om jag belagt vexeln med stämpel och icke får accept på den, kan jag utbyta stämpeln.

Härmed har jag ingalunda sagt, att icke det förhållandet, att af handelspapper endast vexeln är belagd med skatt, är en verklig olägenhet. Det bestrider jag ingalunda. Men skälet till att jag anser, att Riksdagen icke nu bör lyfta af denna skatt, som så nyligen pålades, är — det vill jag ännu en gång betona — den omständigheten, att då det utan tvifvel i allmänhet är det rörliga kapitalet, som träffas af stämpelskatten, jag icke finner det lämpligt att, efter hvad som inträffade vid urtima riksdagen, göra en sådan skattelindring.

På dessa skäl skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr J. H. G. Fredholm: Herr talman! I likhet med den siste talaren vidhåller jag den ståndpunkt, som jag intog vid 1894 års riksdag, då denna fråga var före. Han uppträdde då till försvar för ett stämpelbeläggande af vexlar, och jag motsatte mig, att man skulle tillvägagå på sådant sätt.

Ett af de skäl, som den siste talaren åberopade för sitt handlingssätt, var att han ville hålla fast vid de urtima löftena, att man skulle ersätta afskrifningen af grundskatterna med andra direkta skatter. Ett sådant fasthållande vid de urtima löftena kan ju vara rigtigt, hvad arfskatten beträffar, och jag vill tillägga äfven med afseende å stämpelskatten på depositioner, emedan man der med skatten gifvet träffar förmögenheten. Men i fråga om vexeln träffar man icke det man vill träffa: man träffar icke kapitalet, åtminstone icke under alla förhållanden. Den ärade talaren sade, att detta beror derpå, att man vid 1894 års riksdag tillät sig att i en hastig vändning trasa sönder Kongl. Maj:ts förslag; i annat fall skulle papper, likartade med vexeln, också ha blifvit stämpelbelagda. Ja, visst undantog man då från stämpelbeläggning skuldebref, men kan detta med fog sägas strida mot innebörden af de urtima löftena. Icke kan man väl påstå, att man skulle söka ersättningen för grundskatternas afskrifning genom att lägga skatt på de lånebehöfvande. Åtminstone kan jag för min del ej finna det vara rimligt att på det sättet ersätta statens forna ordinarie inkomster. Vidare yttrade samme talare, att han var oviss, huruvida stämpelbeskattningen på vexlar motverkar dessas användning eller ej. Han påstod, att det är mycket svårt att derom förskaffa sig någon kunskap. Ja, det är sant. Jag har i min mån sökt att få reda på den verkan, som beslutet om att stämpelbelägga vexlar medförde, och för det ändamålet har jag försökt att göra en jemförelse mellan åren 1894 och 1895, såväl med afseende å omsättningens stor-

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

lek som beträffande den grad, i hvilken vexlar som betalningsmedel ifrågakomma. För att få ett mått på omsättningens storlek har jag lagt ihop importen och landets tillverkningsvärde, och sedan har jag sett efter storleken af beloppet af inneliggande vexlar den sista december hvarje år. Det visade sig då, att oaktadt omsättningen under år 1895 ökats med öfver 30 millioner kronor, var beloppet af inneliggande vexlar precis detsamma sistnämnda år som det föregående. Det faller af sig sjelf, synes det mig, att om icke stämpelbeläggningen egt rum under 1895, skulle beloppet af inneliggande vexlar hafva varit större vid 1895 års än vid 1894 års slut, emedan omsättningen sistnämnda år var mycket större och emedan vexelns användning utan tvifvel står i visst förhållande till omsättningens storlek.

Nog vill det alltså synas mig, att stämpeln motverkar användningen af vexeln. Det var också det jag yttrade vid 1894 års riksdag. Och det är det jag beklagar, emedan man på det sättet lägger hinder i vägen för omsättningen. Omsättningen är icke annat än ett led i produktionen, och det är ju denna, som skall alstra värden. Men värdetillökningen motverkar man genom att skattlägga omsättningen. Sjelfva det maskineri, som skall förmedla utbytet af varor man och man emellan, vill man försvåra genom att motverka begagnandet af en för omsättningens underlättande så enkel och användbar mekanism som vexeln.

Det är nu så mycket vigtigare att låta vexeln utgöra betalningsmedel, sedan man tagit bort handelsbokens vitsord som fordringsbevis, och bruket af denna som betalningsmedel har lyckligtvis — såsom jag förmenar — fått allt större och större utbredning.

I min reservation har jag sökt angifva, hvari fördelarne af vexelns användning ligga. Jag har äfven der framhållit, att, när man stämpelbelägger vexlar i afsigt att träffa kapitalet, det för det första är ovisst, om man med vexeln träffar hvad man vill träffa, och för det andra orättvist, att man stämpelbelägger vexelns *hela* belopp, under det att blott en liten del af detta belopp kan betraktas såsom utställarens vinst.

För öfrigt vill jag anföra — ehuru detta ej kan utgöra något egentligt skäl för vexelstämpelns afskaffande — att den form, i hvilken stämpelbeläggningen i vårt land förekommer, är ytterst olämplig, derför nemligen, att man till grund för det gradvis stigande stämpelbeloppets storlek lagt en så hög siffra som 1,000 kronor. För en vexel på 1,000 kronor är stämpeln 50 öre, men för en på 1,010 kronor blir densamma en krona, då ju hvarje påbörjadt tusental af vexelsumman påföres en stämpel af 50 öre. Hvarför har man icke gjort såsom i Frankrike, der för hvarje ökning i vexelns belopp af 100 francs 5 centimes erlägges i stämpel? På det sättet blir skalan mycket lämpligare, men lika enkel och lätt, om icke mer än den här förekommande. Det är egentligen de anmärkningar mot reservationens form, som framstälts af herr Elowson, hvilka jag nu skall taga mig friheten att bemöta. Han anmärkte först, att dennas form icke var tillfredsställande. Och såsom skäl härför anförde han, att genom densammas antagande det skulle komma att stå i stämpelförordningen:

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts)

"anvisning; lika med vexel"; "invisning lika med vexel"; samt i fråga om vexel: "vexel, godkänd eller protesterad; lika med skuldebref". Ja, sådan är den formulering, som jag föreslagit, och det är ju möjligt, att det varit bättre, om hänvisningen vid anvisningar och invisningar kunnat i samband dermed ändrats så, att den gjorts direkt till skuldebref; men det förstår hvar och en, att ej behöfver denna omständighet medföra någon farhåga för att antaga reservationen. Det är ju alldeles tydligt.

Herr Elowson hade ur formel synpunkt en ytterligare invändning att göra, i det han sade, att om man såge efter, hvad stämpelförordningen skulle komma att innehålla om "vexel", så skulle det heta: "vexel godkänd eller protesterad; lika med skuldebref", samt att, om man sedan sloge upp "skuldebref" — det kan i förbigående sagdt ej bli tal om att "slå upp", emedan ordet "skuldebref" står på samma sida blott ett par rader ofvanför "vexel" — skulle man finna, att der hette det: "skuldebref skall, då det för vinnande af *inteckning* eller betalning hos offentlig myndighet företes, förses med stämpel" etc; och han anmärkte häremot, att man icke kan inteckna en vexel. Nej, det kan man visserligen icke, men derför står det ju också, att skuldebref skall, då det för vinnande af inteckning *eller* betalning företes hos offentlig myndighet, förses med stämpel. Det gäller här detsamma om vexel som i fråga om skuldebref. Man intecknar ju ej alla skuldebref, och följaktligen kan omnämnda ordställning, om den anses passa för de skuldebref som *icke* intecknas, äfven passa för vexlar, med hvilka förhållandet är detsamma. Stadgandet kommer då att för vexlar gälla endast då de företes för offentlig myndighet till vinnande af betalning. Afsigten med, att stadgandet formulerats på sätt här står: "vexel, godkänd eller protesterad; lika med skuldebref", var att åstadkomma en förenkling i stämpelförordningens nuvarande lydelse, så att man kunde undvika att på samma sida upprepa samma sak två gånger. Förslaget är för öfrigt ej ensamt mitt, ty det har förevarit på afdelningen inom utskottet och blifvit der godkändt. Härmed har jag ej velat säga, att icke stadgandet måhända hade kunnat bättre formuleras, men detta gäller äfven om andra bestämmelser i stämpelförordningen, som på många ställen icke är synnerligen väl formulerad.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet grefve Wachtmeister: Herr grefve och talman, mina herrar! Jag vet icke om kammarens ledamöter gjort samma iakttagelse som jag, men jag tycker mig under loppet af ganska många år ha funnit, att det knappast finnes ett tacksammare ämne för en motionär än att motionera om borttagandet af eller nedsättning i en stämpelafgift. Han har ofta haft att glädja sig åt understöd af bevillningsutskottet eller, om icke så varit fallet, har han dock haft att räkna på sympatier från ganska många håll och har i allmänhet haft ganska stor utsigt till framgång för sitt förslag.

Om man ser efter, hvarpå detta beror, tror jag, att man lätt

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

skall finna förklaringen till detta förhållande. Jag tror nemligen, att detta beror på, att man har haft en viss benägenhet att för mycket fästa sig vid en svaghet, som onekligen vidlåder stämpelbeskattningen, och derför förbisett de efter mitt förmenande obestridliga fördelar, som stämpelbeskattningen besitter, då den nemligen hålles inom måttliga gränser och ej skrufvas upp till samma svindlande höjd, som i många af de stora kulturländerna är förhållandet.

För att nu icke vara vidlyftig, skall jag ej uppehålla mig vid stämpelbeskattningen i allmänhet, utan stanna vid stämpeln på affärspapper, till hvilka vexeln ju hör. Herrarne veta, huru man brukar motivera stämpeln på dessa affärspapper. Denna motivering finnes citerad i betänkandet i form af ett utdrag ur den kongl. propositionen till 1894 års Riksdag, deri det framhålles, att grunden för denna beskattning är, att man dermed vill träffa det rörliga kapitalet, der detta likasom framträder.

Nu hafva såväl motionären som äfven åtskilliga andra talare här sagt, att den sålunda uttalade afsigten med stämpel på affärspapper, eller att träffa det rörliga kapitalet, ej blifvit uppnådd; och bevillningsutskottet tyckes hysa ungefär samma mening, fastän det för denna gång vill låta nåd gå för rätt. Här har anförts såsom exempel det fall, att en i betryck försatt person nödgas diskontera vexlar för att skaffa sig pengar, och man frågar då, om den vexelstämpel, som han nödgas betala i detta fall, kan sägas träffa kapitalet. Nej, det gör den icke, men detta sammanhänger, såsom en talare nyss vidrörde, dermed att, fastän stämpelskatten i det stora hela träffar kapitalet, det dock, såsom äfven framhållits i den nyss berörda motiveringen, icke alltid är möjligt att beräkna skattens verkan i hvarje särskildt fall. Skatten träffar nog i nyssnämnda fall, der den ej var afsedd att träffa. Men detta är något, som stämpelskatten har gemensamt med de flesta öfriga skatter; och det beror derpå, att stämpelskatten ej kan taga hänsyn till de i hvarje särskildt fall förekommande personliga förhållandena, utan måste utgå efter vissa allmänna grunder. Den enda skatt, vid hvilken man kan taga hänsyn till dessa personliga förhållanden, är den rena inkomstskatten.

Men det är nu en känd och erkänd sak, att man ej kan nöja sig med *en enda* skatt, utan måste tillgripa ett flertal skatter för att bilda ett skattesystem. Och då så är förhållandet, tror jag, att stämpeln på affärshandlingar ganska väl fyller sin uppgift, nemligen att bilda en komplementärbeskattning till beskattningen af det rörliga kapitalet. I andra länder tillmätes denna beskattningsform ganska stor betydelse i detta hänseende, och densamma användes i mycket stor utsträckning.

Nu skulle man kanske vara benägen säga, att särskildt vexelstämpeln i så hög grad och så ofta träffar orätt, att man af den anledningen skulle nödgas afstå från att använda densamma. Men just i fråga om vexelstämpeln tror jag likväl, att man ej behöfver hysa stora betänkligheter för den saken. Såsom grefve Hamilton äfven framhöll, har nemligen vexeln icke något egentligt berättigande att vara till, om den icke representerar en verklig affär. Är deremot

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

detta förhållandet, träffar nog vexelstämpeln rätt. För att nu använda det exempel, som herr Elowson nyss anförde, måste man väl antaga att, om en landtbrukare säljer spanmål till en köpman, båda två finna sin vinst på denna affär, och att det i regel för dem båda uppstår en vinst. Och likaså, om en fabrikant af landtbruksmaskiner säljer en maskin till en landtbrukare, får man väl förutsätta, att båda göra sin vinst på denna affär, hvem som än får betala stämpeln.

Representerar vexeln deremot ej en affär — och vi veta, att detta ofta är fallet — så är det visserligen ej kapitalet, som vexelstämpeln träffar, men detta beror då på, att en person för att vinna sitt syftemål att skaffa sig pengar har användt ett papper, som ej varit afsedt för ett dylikt fall, och då får han ock draga konseqvenserna deraf.

Det synes mig derför hårdt, om man skulle nödgas afstå från en i och för sig nyttig och rigtig skatteform blott derför, att vissa personer, som träffas af densamma, begagna sig af ett affärspapper, som ej är afsedt att för deras ändamål användas. Jag skulle kunna nämna en eller annan landsort, der vexelrytteriet florerar eller rättare sagdt grasserar på ett rent af ohyggligt sätt, och ehuru man visserligen måste beklaga sådana personer, som nödgas använda sådana medel för att draga sig fram — de göra det nog ej för sitt nöjes skull, fastän det ofta nog beror på lättsinne — måste man dock anse att, om vexelstämpeln kan bidraga till att i sin mån stäfja ett så farligt bruk, den alltid skulle vara till nytta.

Åtskilliga talare hafva såsom ett motskäl mot vexelstämpeln anfört, att denna i sin mån skulle hindra användandet af det goda och oumbärliga kreditpapper, som vexeln utgör. Jag tror för min del icke, att denna betänklighet har så mycket att betyda. Det är naturligtvis gifvet, att tvånget att använda stämpel på vexlar i någon mån skall kännas besvärligt, men hvilken skatt har icke sina olägenheter? Lyckligtvis hafva under de sista årtiondena handel och näringar här i landet tagit ett så betydande uppsving, och vexeln blifvit ett för dem så oumbärligt instrument, att jag icke tror, att man behöfver befara, det bruket af affärsvexlar skall nämnvärdt aftaga.

Här i Sverige har rörelsen längre än i de flesta andra länder åtnjutit förmånen af att vara befriad från dessa affärsstämplar. Jag tror dock att man kan säga, att rörelsen nu vuxit sig så stark, att den ganska lätt kan bära denna beskattning och snart kommer att vänja sig vid densamma, blott man icke ställer i utsigt, att man inom kortare eller längre tid skall bli af med densamma.

Det har framhållits af ett par talare, att, oaktadt rörelsen i vårt land under senare tider i ganska betydlig mån ökats, vexelrörelsen dock icke skulle stigit. Men jag undrar, om detta icke kan bero på, att den stigande välmågan i landet har minskat användningen af ackommodationsvexlar, och att de vexlar, som nu finnas i bankerna, äro af mera solid beskaffenhet.

Alla de skäl, som nu anförts för afskaffande af vexelstämpeln, framhöllos vid vexelstämpelns införande; och sedan dess har, mig veterligen, icke tillkommit något nytt, som kan motivera vexelstämpelns afskaffande. Deremot finnes, såsom grefve Hamilton påpekade, ett

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

skäl, som talar mycket starkt *emot* vexelstämpelns afskaffande. Man bör nemligen komma i håg, att vi befinna oss midt i perioden för afskrifning af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären. Denna afskrifning har hittills i det hela försiggått lätt och nästan omärkligt; men det är dock för staten en ganska stor affär. En början till ersättande af hvad som sålunda afskrifves har blifvit gjord genom fördubbling af fastighetsbevillningen samt införande af vissa nya stämpelafgifter, deribland äfven vexelstämpeln, arfskatten och dessutom genom en tilläggsbevillning, som dock ej numera utgår.

Ehuru, som sagdt, afskrifningen af grundskatterna och lindringen i rustnings- och roteringsbesvären i det hela gått lätt hitintills, bör man komma i håg, att konjunkturerna kunna ändra sig. Hittills har man icke behöft införa nya skatter förutom dem jag nyss nämnde, derför att statens finanser varit goda; men de feta åren kunna förbytas i magra, och den dag kan komma, då staten behöfver ej blott de nu utgående skatterna, utan äfven nya till ersättning för den minskning i tillgångar, afskrifningen af grundskatter samt rustnings- och roteringsbesvär medfört. Jag tror derför icke, att det kan vara rätt att nu åter afskaffa vexelstämpeln, helst den icke är den minst betydande af de nya eqvivalentskatter, om jag så får säga, som kommo i stället för de afskrifna.

Man hade beräknat, att fördubblingen af fastighetsbevillningen skulle inbringa 660,000 kronor, och de nya stämpelskatterna, arfskatten inbegripen, 1,800,000 kronor. Så mycket som 1,800,000 kronor tror jag emellertid icke dessa stämpelafgifter hafva inbringat, ty det har visat sig, att arfskatten gifvit mindre, än man beräknat. Det är svårt att säga, hvad vexelstämpelskatten verkligen inbringar, enär det är svårt att få några faktorer för beräkningens verkställande; men utskottet har antagit — med skäl, som jag tror — att den gifver mellan fem och sex hundratusen kronor. Detta är icke någon obetydlig summa. Då härtill kommer, att jag, trots allt, håller före, att stämpelskatt å affärshandlingar, deribland vexlar, besitter, om icke i allra högsta så dock i ganska väsentlig grad, de egenskaper, som enligt uttalande af båda statsmagterna vid 1892 års urtima riksdag skulle fordras af de skatter, som skulle ersätta grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären, tror jag, att ganska vigtiga skäl tala för bibehållande af vexelstämpeln.

Herr Jansson i Krakerud: Med fäst afseende å det beslut, Andra Kammaren tidigare i dag fattat beträffande en skattelindring för de minst bemedlade inom nationen, må man väl säga, att den nu förda diskussionen är betecknande. Då gälde det att befria från en skatt de minst bemedlade inom nationen, de utaf arbetsklassen, som möjligen kunde förtjena i hop så pass, att de kunde köpa sig ett hem för 1,000 kronor — detta afslog Andra Kammaren på grund deraf att, som det anfördes, en sådan skattelindring skulle kunna komma äfven de förmögnare inom nationen till godo, ty det hände ibland, att äfven de köpte en fastighet af endast 1,000 kronors taxeringsvärde.

Här föreligger åter ett helt annat förslag; här gäller det att

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

genomföra en skattelindring till en del visserligen för de mindre bemedlade, men alls icke för de minst bemedlade inom samhället; ty jag skall be att få fästa uppmärksamheten derå, att vexlar å belopp intill 100 kronor äro befriade från stämpel, och att vexlar å belopp intill 300 kronor draga en stämpel af allenast 20 öre. Här kan man således säga, att det är medelklassen och öfverklassen, som skulle befrias från en stämpelskatt; och till det drar man ej i betänkande att yrka bifall. Men just med afseende derå, att af denna skattelindring de mera bemedlade skulle draga fördel, har jag för min del ej kunnat vara med om denna vexelstämpels borttagande.

Betecknande är också, att Första Kammaren redan antagit herr Fredholms reservation, som afser att upphäfva vexelstämpelskatten, men *icke* antagit den motion, som afsåg att befria en person, som skulle köpa en fastighet på 1,000 kronor, från en stämpelkostnad af 2 kronor.

Det synes mig, som om det skulle vara verkligen inkonseqvent, om Andra Kammaren här skulle besluta i strid mot utskottets hemställan, då kammaren biföll utskottets hemställan i fråga om skattelindring endast för den, som köpte fastighet af intill 400 kronors värde.

Jag skall följaktligen be att få yrka bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

Herr friherre Barnekow: Herr talman! Mina herrar! Jag begärde ordet, då en talare från denna plats förklarade, att han yrkade afslag å utskottets hemställan — det var nemligen herr Elowson — och vill jag något granska de skäl han för sitt yrkande om afslag anfört.

Denna stämpelskatt tillkom visserligen som han sade under en tid, då det var brist i statskassan, det är sant, och för att fylla denna brist — det är också sant. Men egentligen tror jag dock, att den tillkom i anledning af de vid 1892 års urtima riksdag gifna urtima löftena, nemligen att man skulle söka få de erforderliga penningarne på den direkta beskattningens väg. Man sökte då med lykta och bloss för att få tag i sådana direkta skatter, och man stannade då slutligen vid arfskatten och denna skatt. Man ansåg sig icke kunna taga något på den allmänna bevillningens väg, derför att bevillningsförordningen först borde omarbetas, innan något nytt i den vägen gjordes. Skulle man nu redan efter så kort tid åter upphäfva denna skatt och frångå den uttalade principen att höja de direkta skatterna — det kan jag för min del ej vara med om.

Det är alldeles gifvet, att alla skatter kännas mer eller mindre obehagliga för den, som skall betala dem, och särskildt kännas de direkta skatterna ju obehagliga, derför att man då alltid vet, hvad man betalar. Men derför kan jag ej vara med om att upphäfva dem. Jag ber derför, i öfrigt instämmande med en talare på stockholmsbänken, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Petri: Jag är uppkallad af ett yttrande af grefve Hamilton;

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

han förklarade nemligen, att han ej kunde förstå, hvad jag nämnde om, att man stundom kan få betala stämpel flera gånger för samma vexel. Jag vill derför be att få ytterligare utveckla, hvad jag dermed menade.

Det är nemligen så att, om jag har en fordran af en köpman och sänder honom för accept en vexel, som då enligt stämpelförordningen skall vara belagd med stämpel, händer det ofta, att han gör anmärkning mot beloppet eller eljest och derför ej accepterar den, hvilket gör, att man för att få saken reglerad måste sända en ny vexel. Detta kan upprepas flera gånger. Nu är det visserligen sant, att stämpelförordningen säger, att man är berättigad återfå stämpelbeloppet för en vexel, som ej användts för det ändamål, för hvilket den dragits; men detta är förenadt med åtskillig omgång; man skall skaffa intyg och har åtskilligt besvär och obehag. Man kan emellertid naturligtvis göra det med de vexlar, man får tillbaka, men stämpeln på de vexlar, man sänder bort och ej får åter, blir alltid en gifven förlust. Der får man faktiskt flera gånger stämpelbelägga samma vexel.

Här har ock nämnts att, när stämpel lägges å en vexel, som representerar en verklig affär, träffar man kapitalet; och som exempel har anförts, att, då en köpman köper några tunnor råg af en landtbrukare och betalar med accept, vore det en verklig affär. Ja, naturligtvis är det en affär, men hvem borgar för, att det ej dock är medellösa personer, som få betala stämpeln; hvarken köpmannen eller landtbrukaren torde ha något vidare kapital, då vexel behöfver användas för en sådan affär. Denna beskattning drabbar då mindre bemedlade, och detta anser jag ej vara något stöd för behållande af vexelstämpeln.

Det har äfven till mig framstälts förfrågan, huru jag fått reda på, att vexelstämpelbeskattningen vore borttagen i Finland. Det har jag fått veta i en härvarande bankinrättning, som lemnat uppgiften, och den torde få anses fullt tillförlitlig. Äfven der synes den tanken ha gjort sig gällande, att denna skatt är mycket olämplig.

När nu Första Kammaren antagit herr Fredholms reservation, och man betänker, att det var Första Kammaren, som var ifrigast att införa denna skatt, visar det, att äfven der meningen ändrats och man insett denna skatts olämplighet.

Jag hoppas derför, att äfven Andra Kammaren antager samma reservation, till hvilken jag fortfarande yrkar bifall.

Herr Meyer: Herr talman! Här har af en ärad talare på stockholmsbänken som skäl för vexelstämpelns behållande anförts de så kallade urtima löftena; men jag föreställer mig att, då man gaf dessa löften, man menade, att de skatter, som togos bort, skulle ersättas med andra *rättvisa* skatter. Meningen var väl ej, att man, för att ersätta dem, skulle likasom plocka ut vissa individer och låta dem betala de belopp, man gick i mistning om genom grundskatternas afskrifvande.

Det har i 1894 års komitébetänkande som motiv för införande af vexelstämpelskatt anförts, att man ansåge rättvist och billigt att

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

söka träffa det rörliga kapitalet. Detta må ju vara rigtigt; jag vill gerna vara med derom, att det är rätt att söka träffa det rörliga kapitalet och framför allt inkomsten. Men en beskattning blir icke rättvis endast derigenom, att den hvilar på rättvisa grunder; den måste äfven likformigt tillämpas. Om jag på de grunder, som här i denna kammare anförts för vexelstämpelns bibehållande, skulle väcka en motion, deri jag föresloge, att alla personer, som på sin rörelse ha en årlig inkomst af 100,000 kronor, skulle betala en särskild tilläggsbevillning, skulle jag säkert icke få en enda menniska att vara med om den motionen; den skulle förefalla orimlig, och det skulle ej förvåna mig, om någon frågade, huru det egentligen stod till med motionären. Och hvarför? Jo, just derför att det är origtigt att söka ut en enda kategori, en enda klass af menniskor och lägga på dem en särskild skatt — det ligger i öppen dag. Men förhållandet är här alldeles detsamma i fråga om vexelstämpeln. Der söker man ut en viss kategori af menniskor och låter dem betala denna skatt.

Nu är att märka, att de största affärsmännen — åtminstone de, som jag antager vara våra största affärsmän — de betala ej ett öre i vexelstämpel. Dessa våra enskilda banker, våra bankirer — ingen af dem betalar vexelstämpel; deras kunder få betala den vexelstämpel, som förekommer i deras affärer. De stora jernvägsföretagen, som kanske ge sina aktieegare 15 à 20 procent i årlig utdelning, använda ju ej vexlar och få ej heller betala någon stämpel; och sak samma är det med rederibolagen. Men den allra minste köpman, som kanske med nätt nöd förtjenar ett par, tre tusen kronor om året, så mycket som han behöfver för sitt uppehälle — om han i sin affär behöfver draga en vexel, får han betala denna skatt. De stora köpmännen, som ega rörelsekapital, använda ej, i synnerhet sedan denna skatt kom till, så mycket vexlar som förut; träda de i affärsförbindelse med hvarandra, så använda de ej accepter; de vänta lugnt, till dess deras fakturor förfalla, och betala då kontant. Men den *lille* köpmannen, han behöfver draga vexlar för att skaffa sig rörelsekapital; och han får betala skatten.

Jag kan ej finna annat, huru jag ser saken, än att detta är en orättvis beskattning; och derför att den är orättvis, skall den tagas bort — uteslutande derför.

Här har talats om att kammaren — om det var första eller denna kammare, förstod jag icke rigtigt — ej vill vara med om att taga bort en ringa afgift för de mindre bemedlade, som önska skaffa sig egna hem. Men om den ärade talarens mening var, att denna kammare nu skall bibehålla vexelstämpelskatten för att visa sin nitälskan för de små i samhället, tror jag, att han kommer att fullständigt misslyckas. Ty jag tänker, att, om denna kammare frångår sitt beslut 1894, då den, som bekant och som jag tror redan påpekats, voterade mot införandet af vexelstämpelskatt, och besluter att bibehålla den gällande vexelstämpeln, detta icke kommer att i landet tolkas så, som om kammaren skulle hålla så synnerligen strängt på de mindre bemedlades bästa. Man kommer att tolka det så: majoriteten var mycket litet berörd af beskattningen i fråga; derför tyckte man, att den var bra.

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften (Forts.)

Vill man träffa kapitalet, skall man söka träffa det på annat sätt, än nu är i fråga, och framför allt söka träffa det likformigt, så att icke det ena går fritt och det andra blir beskattadt.

Jag skall ytterligare be att få påpeka, med anledning af herr Elowsons yrkande om återremiss, att sedan Första Kammaren fattat sitt beslut, detta yrkande ej tjenar till någonting.

För min enskilda del ber jag att få instämma i det yrkande, som blifvit framstäldt om bifall till herr Fredholms reservation.

I detta yttrande instämde herrar *Nilsson* i Grofva, *Wallmark* och *Jönsson* i Gammalstorp.

Herr Bergendahl: Herr talman! Under diskussionens lopp hafva här gjorts åtskilliga yrkanden. För min del, då jag icke kan vara med om något af dessa, ber jag att få göra ett nytt sådant. Men när jag nu fått ordet, anhåller jag att dessförinnan få yttra mig om sjelfva saken.

Sedan 1894 års riksdag, till följd af Kongl. Maj:ts förslag, antog nu gällande stämpelförordning — hvilket föranleddes af Riksdagens begäran vid 1892 års urtima riksdag — har jag icke funnit något ha inträffat, som kan föranleda mig till att ändra den ståndpunkt, som jag intog och uttalade vid frågans behandling inom denna kammare, då jag afgaf min röst för införandet af denna nu ifrågavarande vexelstämpel.

Här har talats så ofantligt mycket om att denna icke skulle träffa kapitalet, och således icke det som afsigten var den skulle träffa. Jag vågar gent emot detta påstående framhålla, att när en vexeltransaktion hvilar på en affärsuppgörelse, ligger det i sakens natur, att denna affärsuppgörelse afser att åstadkomma en behållning för acceptanten, hvarigenom hans kapital — om han har något förut — ökas eller också en kapitalbildning uppstår.

Herr Elowson anförde nyss att, när en godsegare inköper vid en mekanisk verkstad maskiner, han möjligen får betala genom accept, och att det sålunda blir han, som får erlägga vexelstämpeln, och icke den, som säljer varan i fråga. Ja, detta kan ju vara förhållandet, men det kan väl icke vara så betungande, då genom en sådan vexeltransaktion köparen erhåller en för honom kanske välbehöflig kredit.

Det förekommer emellertid äfven s. k. ackommodationsvexlar; och det förefaller mig egentligen vara med afseende å dessa, som det ligger åtskilliga af herrarne, i synnerhet motionären, om hjertat att få vexelstämpeln bort. Jag finner dock detta icke vara rätt. När en sådan vexel belägges med en stämpel af så ringa belopp som den nu gällande, kan detta lån ej vara så synnerligen betungande, då låntagaren genom detta lånesätt erhåller lägre ränta, än om han skulle låna penningar på annat sätt, eller på längre tid till en ränteskilnad vida öfver den lilla utgift för stämpeln, som han nu nödgas erlägga.

Här har af många talare framhållits, att denna stämpelskatt skulle träffa de mindre bemedlade. Jag förstår icke, hvad dessa talare mena med "mindre bemedlade". Till mindre bemedlade räknar jag mindre

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

löntagare, pensionärer och arbetareklassen; och icke lära desse använda ackommodationsvexlar. Jag kan derför icke vara med om, att man gör denna fråga till en så ömmande fråga, som åtskilliga talare här gjort.

Det är ju alldeles gifvet, att skatter äro mer eller mindre otrefliga. Alltid finnes det på de håll, der skatten träffar, sådana, som icke af dem känna sig vidare angenämt berörda; och när en ny skatt är pålagd, behöfves någon tid för att allmänheten skall vänja sig vid densamma.

Det framhålles, att denna stämpelskatt är numera obehöflig. Den inbringar, såsom redan förut framhållits, enligt den beräkning, som af bevillningsutskottet verkstälts, för närvarande öfver en half million kronor om året. Men — säger man — hvad skola vi nu med denna skatt att göra? När den infördes, behöfde statskassan dessa penningar; nu finnes det öfverflöd i statskassan.

Ja, mina herrar, detta kan ju vara sant. Men det kan komma sämre tider, då det kan vara godt för staten att hafva att tillgå denna nu till en half million uppgående och helt säkert i framtiden allt mera stigande inkomst.

Men om man icke så skulle anse, om man tycker att det är onödigt att för framtida statsregleringar ha denna att disponera — tycker jag att motionären och de herrar, som fört de mindre bemedlades talan, skulle kunna på ett mycket bättre sätt söka få en lindring i dessas existensvilkor. Här föreligga motioner om nedsättning i tullarne på kaffe och té. Jag undrar, om det icke skulle vara mera förmånligt för dessa mindre bemedlade, om Riksdagen godkände dessa. Dessa tullar träffa ju företrädesvis dem, hvilket deremot icke är fallet med stämpelskatten. Och särskildt hvad den ärade reservanten, herr Fredholm, beträffar — han, som sedan gammalt ifrat så mycket för en nedsättning i priset på socker, han, som upprepade gånger motionerat om nedsättning i sockertullen och sockerskatten — undrar jag, om icke han skall kunna lättare realisera sina önskningar i detta afseende, om han verkar för bibehållande af de skatter, staten nu har, i stället för att söka taga bort dem. Och, eftersom jag tagit mig friheten beröra den ärade representantens å stockholmsbänken sträfvanden, kan jag icke underlåta att uttala min förvåning öfver att, när herr Fredholm nyss talade om att 2 kronor för 1000 med afseende på stämpel å lagfartsprotokoll icke betydde någonting för de mindre bemedlade, då det gälde att skaffa sig egna hem, han nu tycker, att för dem en stämpelafgift af 50 öre för 1,000 kronor skall vara så synnerligen betungande.

Till sist ber jag att få göra mitt yrkande, som afviker från de förut gjorda. Jag kan nemligen icke gilla utskottets motivering för afslag å herr Petris motion. Enligt mitt förmenande, och såsom äfven af flere talare påpekats, strider denna motivering mot den hemställan, utskottet gjort. Utskottet säger, att beträffande dessa vexelstämplar syftemålet att träffa kapitalet ej i allmänhet kan anses hafva vunnits, att "något nämnvärdt hinder i vexelrörelsen icke genom stämpelafgiften uppkommit" och att "några starkare klagomål häröfver icke heller försports". I afseende på "kapitalträffningen", har jag uttalat mig; hvad det nämnvärda hindret angår, vet jag icke af något sådant.

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

Om man ser på, huru vexelrörelsen de senaste åren utvecklat sig, finner man, att 1895 den 31 december de vexlar, som hvilade i bankernas portföljer, uppgingo till 214,550,000 kronor, 1896 samma dag till 230,878,000 kronor, och 1897 hade beloppet stigit till öfver 266,000,000 kronor. Man kan verkligen icke tala om, att något hinder uppstått med afseende på vexelrörelsen, då man har sådana siffror att antöra. Och hvad klagomålen beträffa, så kunna ju, såsom jag nyss sade, icke sådana undvikas vid en ny skatts införande. Men en sådan omständighet får ju ej betyda något. Huru skall man eljest förfara, då det gäller för staten att pålägga nya skatter för att få inkomster och utgifter att gå i hop.

På grund häraf ber jag, herr talman, få yrka bifall till utskottets hemställan med ogillande af motiveringen.

Herr Elowson: Herr talman! Sedan Första Kammaren bifallit herr Fredholms reservation, har mitt yrkande om återremiss blifvit i viss mån försvagadt; och jag skall derför hos herr grefven och talmannen anhålla att få återtaga detta yrkande.

Men då jag nu har ordet, skall jag be att få göra några erinringar mot hvad min ärade vän, grefve Hamilton, yttrade. Han gick litet längre tillbaka i tiden än jag, ända till 1892, och erinrade om, att stämpelbeskattningen sammanhängde med de s. k. urtima löftena. Men jag erinrar mig mycket väl, huru grefve Hamilton här förut har talat om, att de urtima löftena blifvit jordade. Ja, mina herrar, det är nog slut med de urtima löftena, så att man icke i detta sammanhang behöfver tala om dem. Det kan väl vara en mycket stor principfasthet af grefve Hamilton att hålla på dem; men erinringen derom passar icke rigtigt vid detta tillfälle, synes mig.

Jag skall vidare be att med anledning af det yttrande, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet hade, få göra en invändning. Han erinrade derom, att grundskatterna blifvit afskrifna — enligt min mening en fullt rigtig åtgärd — och hemstälde dervid, om under sådana förhållanden det icke funnes skäl att använda denna stämpelbeskattning, som han enligt regeringens taxering ansåg uppgå till omkring 600,000 kronor. Men — frågar jag — kan det verkligen vara skäl att sätta denna lilla inkomst af cirka 600,000 kronor i jemförelse med grundskatteafskrifningen, hvarigenom statskassan — om man äfven medtager kostnaderna för lindringen i rustnings- och roteringsbesväret — gått i mistning af i rundt tal 10 millioner kronor? Det behöfves enligt mitt förmenande en annan och mera rationel skatteform för att ersätta den brist, som genom grundskatternas afskrifning och den beslutade lindringen i rustnings- och roteringsbesväret uppkommer. Jag upprepar det: grundskatteafskrifningen är rigtig, men jag fasthåller vid, att man på annat sätt skall söka ersättning derför än genom nu ifrågavarande beskattning.

Då Första Kammaren nu redan fattat sitt beslut om denna stämpelskatts afskaffande, och då densamma tillkommit år 1894 på grund af ett Första Kammarens beslut och dess öfverlägsenhet vid gemensam votering, synes det mig besynnerligt, om icke Andra Kammaren nu

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

skulle återgå till sin första kärlek. Då frågan om stämpelbeläggning af vexlar var före vid 1894 års riksdag, beslöt denna kammare stämpelfrihet för vexlar utan votering. Och sedan, när det blef gemensam votering, afgåfvos i Andra Kammaren 127 för och 81 röster mot denna frihet. Det synes mig derför, som sagdt, vara skäl för Andra Kammaren att återgå till sin första kärlek.

Jag återtager alltså mitt yrkande om återremiss och ber att få förena mig med herr Fredholm i hans reservation.

Herr Höglund: Herr talman, mina herrar! Det har tvenne gånger under loppet af dagens diskussion blifvit uttaladt, att vexelstämpeln skulle hafva verkat derhän, att numera vexel brukas vid jemförelsevis färre affärstransaktioner än förr. Jag vill icke bestrida detta, jag tror tvärt om, att det är fullkomligt rigtigt. Men jag vill ej tillskrifva denna omständighet vexelstämpelns införande. Ty det är ett fenomen, som inträffat i lika hög grad öfver hela verlden. Öfverallt, i alla länder har vexelns bruk för att förmedla kredittransaktioner inskränkts. Och det har icke heller någon annanstädes, så vidt jag kan erinra mig, förekommit någon ändring i vexelstämpelförordningen, som dervidlag kunnat inverka.

Jag kan såsom exempel härpå nämna, att i min egen firmas affärer med England — enligt beräkningar, som nyligen blifvit gjorda för de senast gångna åren — för 8 à 10 år tillbaka minst $\frac{3}{4}$ af alla transaktioner utjemnades medelst vexlar. Förlidet år åter var förhållandet omvändt: det var icke mer än omkring $\frac{1}{3}$ af dem eller dylikt, som förmedlades genom vexlar; alla öfriga liqviderades kontant. Men icke var det härvidlag någon ändring i vexelstämpelförordningen, som kommit emellan. På samma sätt torde förhållandena — såvidt jag kan bedöma saken utan att hafva tillgängliga några uppgifter derom — gestalta sig både i Tyskland och Frankrike. Detta är således en sak, som icke står ensam i eller på något vis är egendomlig blott för Sverige.

Hvad sjelfva saken beträffar, så skulle jag visserligen helst se, om vexelstämpeln kunde borttagas — likasom alla andra skatter för resten. Men värre än att betala dessa ringa vexelstämpelafgifter och för handel och rörelse besvärligare är, om dylik beskattning underkastas täta ändringar. Sådant medför mycken osäkerhet.

För öfrigt tyckes det yrkande på deras borttagande, som här framstälts, i främsta rummet stödja sig derpå, att statskassan nu har så god råd, att den mycket väl kan vara af med det belopp, som genom vexelstämpeln inflyter. Det är sant, att för närvarande så är förhållandet. Och hade man garantier för, att samma förhållande skulle fortfara under en lång följd af år, skulle jag vara med om att taga bort stämpeln i fråga. Men några sådana garantier har man icke. Vi hafva nu haft en följd af goda år; och erfarenheten från förflutna tider lär oss, att de goda åren icke pläga vara så synnerligen många i följd, men att deremot de dåliga, de magra åren, kunna vara rätt många efter hvarandra.

Jag tror derför icke, att det ur den synpunkten vore klokt att

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

nu taga bort stämpelskatten å vexlar. Det kunde hända, att det ej kommer att dröja många år härefter, innan man får med ljus och lykta leta efter skatteobjekt; och då kanske det vore godt att i stället för att återinföra en beskattning, som man några år förut tagit bort, ännu hafva densamma qvar. Det kan hända, att det hade varit bra, om Riksdagen visat litet mera betänksamhet, då det var fråga att införa stämpelskatten. Men nu, när den redan finnes, bör Riksdagen också visa litet betänksamhet, då det gäller att taga bort den.

På grund af hvad jag nu sagt, måste jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr von Friesen: Herr talman! Det har här nämnts, att det förekommer ett bruk af vexlar, som icke skulle vara — om jag så må säga — legitimt, nemligen bruket af s. k. ackommodationsvexlar, och man har syftat åt, att man genom att stämpelbelägga dem skulle hafva ett medel att afskaffa dem. Jag tror för min del icke, att stämpelbeläggningen någonsin kan medföra den följden. Ty icke äro de lånebehöfvande, som använda ackommodationsvexlar — icke äro de särskildt intresserade af vexelformen. De få nemligen ofta betala högre ränta på dessa ackommodationsvexlar än på vanliga lån. Nej, det allt mera tilltagande bruket af s. k. ackommodationsvexlar kommer nog företrädesvis deraf, att långifvarne, de kapitalstarka bankerna, fordra af sina låntagare, att de skola använda ackommodationsvexlar, och hvad vilja då de stackarne göra annat än skrifva sådana vexlar för att få de penningar, de behöfva. Den stämpel, som lägges på dessa ackommodationsvexlar, få de lånesökande betala, ty bankerna betala den icke.

Det må så vara, att detta är ett ledsamt faktum. Men jag tror, att detta faktum icke på något sätt motverkas af stämpelbeläggningen.

Hvad vidare beträffar rättvisan i allmänhet af den här i fråga varande stämpelskatten, torde det vara temligen tvifvelaktigt, om en sådan rättvisa verkligen förefinnes. Det har här anförts det exempel, att en landtman säljer en oxe till en handlande och skaffar sig såsom säkerhet för betalningen en vexel. Ja, jag vill fästa mig vid detta exempel och kan då tänka mig två ur affärssynpunkt lika fall. Två landtmän, som äro lika skickliga vid försäljning, lika skickliga att göra upp köp och som båda hafva lika bra oxar, vända sig till två handlande, som äro lika skickliga å sin sida, sälja sina oxar till dem och erhålla begge såsom säkerhet för liqviden vexlar.

Om det nu vore så, som det står i stämpellagen, att vexeln vid utställandet belades med stämpel, om det ginge så till i verkligheten, kunde man säga, att härvidlag rättvisa verkligen skedde. Ty för den säkerhet, de skaffade sig, att åtnjuta den hjelp af staten till indrifvande af sin fordran, som är dem enligt vexellagen garanterad, fingo de båda betala en liten särskild afgift till staten. Men det går icke så till, lagens bud följes icke; och detta är ett skäl, hvarför jag anser, att lagen är synnerligen olämplig. Vexeln belägges nemligen mycket ofta icke med stämpel vid utställandet, utan först då den företes till diskon-

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

tering i en bank och af banken blifvit antagen. Det är då, den stämpelbelägges.

Dessa två landtmän — för att återgå till mitt exempel — som båda sålde sina oxar, fingo hvar sin vexel såsom garanti för betalningen. Men antag, att den ene är förmögen, den andre fattig och i behof att genast få sina pengar. Den förmögne bryr sig icke om att diskontera, utan behåller vexeln till förfallodagen, då han kanske, utan att behöfva protestera den, får den infriad. Men den, som icke är förmögen, den fattige, han tvingas att diskontera sin vexel och nödgas då äfven att erlägga stämpelafgiften. Jag tror icke, att det ligger någon rättvisa häri.

Det finnes emellertid många slag af vexlar; och i åtskilliga fall kan man säga, att det är fullkomligt rättvist, att en vexeltransaktion blir belagd med stämpel. Men jag tror, att det i största antalet fall icke är rättvist.

Den föregående ärade talaren nämnde, att bruket af vexlar allt mer och mer inskränkts. Ja, hvarför? Jo, derför att tillgången på rörelsekapital blifvit större. Men den, som icke har tillgång på sådant, måste fortfarande utställa vexlar och får senast vid deras diskontering erlägga denna vexelstämpel.

Jag tror således, att denna stämpelskatt icke verkar i rätt rigtning, den må nu vara en obetydlighet. Men för öfrigt är det, som jag redan sagt, alldeles omöjligt att i öfverensstämmelse med lagens stadgande utkräfva den; det har de gångna årens erfarenhet visat. Ty vexeln blir nog i flertalet fall icke belagd med stämpel, då den utställes, såsom lagen föreskrifver.

På dessa skäl ber jag, herr talman, att få förorda vexelstämpelns borttagande i förevarande fall och förena mig med dem, som yrkat bifall till herr Fredholms reservation.

Häruti instämde herrar *Eriksson* i Elgered, *Ericsson* i Vallsta, *Ivar Månsson*, *Wavrinsky*, *Persson* i Tällberg, *Norman*, *Bromée*, *Broström*, *Erickson* i Bjersby och *John Olsson*.

Herr grefve Hamilton: Herr talman! Hvad den siste ärade talaren anfört, var ju egentligen blott ett konstaterande af hvad förut här medgifvits, nemligen att det förekommer fall, då stämpelbeskattningen icke träffar på rätt håll. Men sådana invändningar, som han här gjorde mot denna beskattning, skall man utan tvifvel kunna anföra mot alla stämpelskatter och äfven mot de allra flesta andra skatter.

Deremot borde jag kanske icke tvista med honom, när han — som är bankofullmägtig och en erfaren man — säger, att i de allra flesta fall afser vexeln icke verkliga affärer. Men jag tror det upprigtigt sagdt icke; det förefaller mig rent af otroligt.

Jag kan icke heller känna mig träffad af hvad han yttrade, att det är den lånebehöfvande, som får betala, enär det först är vid diskonteringen, som stämpel pålägges. Låt oss dock komma i håg, att en vexel är alldeles värdelös och icke medför vexelrätt, förr än den blifvit

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

stämpelbelagd. Och denna omständighet torde nog härvid öfva en ganska väsentlig inverkan.

Men jag begärde egentligen ordet för att bemöta hvad mina ärade vänner på karlstads- och karlhamnsbänkarne yttrat. Herr Elowson sade, att hvad jag yttrat om de urtima löftena icke passade här, derför att det icke lär kunna bestridas, att dessa löften äro jordade. Ja, nog har man försökt att jorda dem, om det skett med en hederlig begrafning, lemnar jag derhän — men det utesluter ej att det kan vara passande att vid alla tillfällen, då man det kan här i kammaren, försöka gräfva upp dem. Det kommer åtminstone jag att göra.

Jag kan vidare icke neka mig nöjet att särskildt vända mig mot min ärade vän på karlshamnsbänken. Han sade, att jag kunde vara viss om, att derest Andra Kammaren bifölle bevillningsutskottets hemställan, skulle detta ingalunda i landet uppfattas såsom någon ömhet för de mindre bemedlade. Ja, mina herrar, det är nu verkligen sant, att vi ofta sträfva efter att fatta sådana beslut, att man får klart för sig, att vi ömma för de mindre bemedlade. Men om vi verkligen äro — liksom jag — öfvertygade, att det här icke är fråga om någon skattelindring för de mindre bemedlade, så kunna vi kanske för en gång låta bli att tänka på, huru allmänheten kommer att upptaga saken, och i stället låta allmänheten reflektera öfver saken hur den behagar. Första Kammaren har nu tagit herr Fredholms reservation — och icke missunnar jag Första Kammaren, om allmänheten anser, att det skett derför, att Första Kammaren ömmat för de mindre bemedlade.

Så yttrade samme ärade talare, att det vore alldeles origtigt att använda skatt på vexlar för att infria de urtima löftena. Icke skall man — sade han — plocka ut vissa klasser af medborgare och låta dem erlägga en skatt; skatten skall vara allmän. Ja, är det verkligen hans uppfattning, då anser jag, att han först bör utdöma all stämpelskatt, ty den erlägges endast af folk i en viss ställning, och vidare förmodar jag, att han äfven utdömer bränvinsskatten, ty den erlägges ju blott af dem, som bruka bränvin, således endast af en viss klass af medborgare; ja, jag vet egentligen icke hvilket slags beskattning för min ärade vän skulle vara fullt tillfredsställande annat än möjligen tullarna och i synnerhet tullen på lifsmedel, ty den få vi då säkert betala allesammans.

Herr J. H. G. Fredholm: Herr talman! Min granne till venster har på ett tydligt och klart sätt redogjort för, huru olika denna stämpelskatt verkar och huru den uttages af några, men icke drabbar andra. Liknande blir förhållandet, när köp afslutas utan förmedling af vexel, när det nemligen afslutas mot kontant betalning eller genom aflemnande af skuldebref; ett sådant köp drabbas icke heller af denna skatt. Det är just denna omständighet, som vi andragit emot lämpligheten af denna skatt, att den under samma förhållanden ibland utkräfves, men understundom icke, det vill med andra ord säga, att den är helt och hållet godtycklig. Herr Bergendahl ansåg, att detta vore förhållandet med alla indirekta skatter, men detta är icke för-

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

hållandet. Med tullen råder ett helt annat förhållande. Tullen lägges på sjelfva varan och följer med denna hela vägen allt efter som den går från hand till hand. Hvem som slutligen får betala den, är en särskild fråga för sig, men tullen åtföljer i alla fall så att säga varan och betalas på samma gång man köper varan.

En annan invändning, som redan förut blifvit bemött, är den, som anknyter sig till obenägenheten mot ackommodationsvexlar, en obenägenhet, som jag för min del delar. Men icke motverkar man bruket af sådana vexlar derigenom att man sätter stämpel på dem. Detta är redan förut tydligt och klart framhållet.

Herr Bergendahl yttrade äfven, att det kunde vara godt att hafva den ifrågavarande skatten såsom en statstillgång. Jag hyllar deremot icke den uppfattningen, att en skatt är god, blott derför att det är en skatt. För att det skall vara en god skatt fordras också, att den skall utkräfvas på ett rättvist och billigt sätt, och då man icke kan säga detta om denna stämpelskatt, anser jag den icke vara en god skatt.

Vill man söka ersätta staten den förlust, som skulle drabba den genom borttagande af stämpelskatten på vexlar, och vill man tillika att borttagandet af vexelskatten icke skall lägga hinder i vägen för att bereda lindring åt de mindre bemedlade på sätt herr Bergendahl är mån om genom att nedsätta tullen på socker, ett förslag, som särskildt gläder mig, så kan man ju vinna ersättningen derigenom, att man ökar de direkta skatterna, hvilka alltjemt nedgått till mindre och mindre procent af hela skattebeloppet. Och vill man dessutom göra de direkta skatterna progressiva, så att de träffa de mera bemedlade med högre belopp än de mindre bemedlade, så icke skall jag vara den, som skall sätta mig emot att på det sättet ersätta staten den brist i tillgångar, som skulle blifva följden, om man toge bort vexelstämpeln.

I det afseendet åter uttalade sig herr Bergendahl mycket korrekt, då han ogillade utskottets motivering. Utskottet har nemligen, såsom herrarne sett, gifvit sitt afstyrkande utlåtande en motivering, som är alldeles lika med den motivering, som jag anfört för min reservation, i hvilken jag kommit till ett med utskottet alldeles motsatt slut. Jag skall emellertid förklara, huru detta kunnat inträffa, något som herr Bergendahl sannolikt icke kunnat förstå, eftersom han, såsom han till betänkandet låtit anteckna, icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet. Förhållandet var emellertid det, att om icke denna motivering antagits, så hade utskottets flertal enat sig om bifall till herr Petris motion.

De inom utskottet, som ville afvisa motionen, kunde icke få sin vilja fram på annat sätt än att motiveringen skrefs i samma rigtning som min motivering för bifall. Detta är anledningen, hvarför utskottets motivering kommit att blifva sådan den nu är och att den icke står i öfverensstämmelse med klämmen.

Herr Bergendahl: Herr talman! Med anledning af hvad herr von Friesen yttrade, ber jag att få säga några ord. Det var för mig en verklig öfverraskning att få höra, att vexelräntan skulle vara dyrare än den vanliga låneräntan. Det kan ju möjligen vara sant, då det

Angående ändring i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 om stämpelafgiften. (Forts.)

gäller ackommodationsvexlar, men den, som har goda papper, goda inteckningar, torde väl kunna låna numera till 4 procent.

Herr von Friesen talade vidare om oxaffärer, uppgjorda genom accept. Hans exempel dervid tror jag herr von Friesen gripit i luften, enär jag ej tror att någon motsvarighet dertill finnes i verkligheten; jag har åtminstone aldrig hört talas om att oxar köpas mot accept. Men äfven om så skulle vara, tror jag icke, att stämpeln på en sådan vexel kan vara något att tala om; ej tror jag man kan beräkna en oxe till högre värde än cirka 300 kronor, och då uppgår utgiften för vexelstämpeln till 20 öre; ej kan man väl anse detta vara en utgift, som kan anses betungande. För öfrigt gäller denna sak, jag upprepar detta å nyo, icke de mindre bemedlade, utan affärsmännen, och dessa kunna väl tåla vid att i förevarande afseende bidraga till statens inkomster.

Herr von Friesen: Jag begärde ordet med anledning af grefve Hamiltons yttrande, att jag skulle hafva sagt, att de flesta vexlar icke äro affärsvexlar. Jag tror icke, att jag har sagt det, men om jag har sagt det, så var det ett fullkomligt misstag från min sida. Min mening var den, att denna skatt i de flesta fall icke drabbar rättvist, men icke derför att vexlarna ej i allmänhet voro affärsvexlar, utan af andra skäl.

Det är väl sant, att man för att få vexelrätt måste sätta på stämpel, men man kan skaffa sig möjlighet till vexelrätt utan att sätta på någon stämpel, ty först om man nödgas protestera vexeln, måste man, så vidt man ej diskonterar den i någon bank, sätta på stämpeln.

Det är nog icke så lyckligt, som herr Bergendahl sade, att oxar icke säljas mot accept; ty jag kan intyga att sådant skett i många fall, en och en eller flera stycken på en gång. Det torde icke vara så sällan. Det säljes både oxar, hästar, skördemaskiner och många andra dylika saker mot accept.

Skilnaden mellan affärs- och ackommodationsvexlar har jag icke uppdragit. Det är ofta svårt att säga, om en vexel tillhör den ena kategorien eller den andra; det fins så många nyanser. Men skulle man vända sig till en rigtigt durkdrifven bankman och fråga, hvad han menar med affärsvexlar, så tror jag, att det största antalet eller åtminstone de, som röra de största beloppen, icke skulle anses för affärsvexlar, ty förlagsvexlarna räknas af de strängaste icke som affärsvexlar.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen propositioner å hvart och ett af de yrkanden, som återstodo, nemligen: 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till samma hemställan, men med ogillande af utskottets motivering, och 3:o) afslag å utskottets hemställan och bifall i stället till den af herr Fredholm vid denna punkt afgifna reservation. Herr talmannen förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den sistnämnda propositionen, men som votering begärdes, blef, sedan till kontraproposition antagits

yrkandet om bifall till utskottets hemställan, uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som, med afslag å hvad bevillningsutskottet hemstält i tredje punkten af förevarande utlåtande n:o 2, bifaller den af herr Fredholm vid denna punkt afgifna, utskottets betänkande vidfogade reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan.

Omröstningen visade 97 ja, men 99 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

§ 5.

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895.

Härefter företogs till behandling: Bevillningsutskottets betänkande, n:o 3, i anledning af väckta motioner om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895.

Uti fyra vid denna riksdag väckta och till bevillningsutskottet hänvisade motioner hade förslag framstälts om förändrade bestämmelser rörande fördelningen af de afgifter, som enligt nu gällande förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. inflyta för rättigheterna till minuthandel med eller utskänkning af bränvin, äfvensom af den utaf sådan rörelse härflytande nettovinst, som det åligger bolag i stad att afstå.

I särskilda motioner, af herr af Burén, n:o 30, i Första Kammaren och herr Jansson i Krakerud, n:o 176, inom Andra Kammaren, hade föreslagits, att Riksdagen måtte besluta, att § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. skall erhålla följande förändrade lydelse:

1. De afgifter, som etc. — fördelas:

för Stockholms stad:

fyra tiondedelar tillfalla staden, såvida bränvinshandeln är öfverlåten åt bolag; i annat fall erhåller staden tre tiondedelar.

Återstoden insättes i statskontoret;

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

för annan stad, som ej deltager i landsting:

a) *då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:*

tre tiondedelar tillfalla staden,
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap,
återstoden insättes i statskontoret;

b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

två tiondedelar tillfalla staden,
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap,
återstoden insättes i statskontoret;

för stad, som deltager i landsting:

a) *då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:*

en tiondedel tillfaller staden,
två tiondedelar tillfalla länets landsting,
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap,
återstoden insättes i statskontoret;

b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

två tiondedelar tillfalla länets landsting,
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap,
återstoden insättes i statskontoret;

för landskommunerna:

två tiondedelar tillfalla länets landsting,
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap,
återstoden insättes i statskontoret.

I köping, der etc. — — öfverlåtes.

2. De andelar af i näst föregående mom. omförmälda medel, som tillfalla landsting och hushållningssällskap, insättas i vederbörande landskontor. De andelar åter, som ingå till statskontoret, skola genom dettas försorg fördelas på rikets samtliga landstingsområden efter folkmängden; med iakttagande af att folkmängden för hvarje landstingsområde, inom hvilket ligger stad, som ej deltager i landsting, minskas med samma stads folkmängd. Af det belopp, som efter denna fördelning tillfaller hvarje landstingsområde, ega landstinget och vederbörande hushållningssällskap att uppbära så stor andel, att *beloppet* motsvarar den andel, de enligt nu gällande förordning ega att uppbära.

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

Återstoden tillfaller landsbygdskommunerna. Fördelningen mellan dessa senare sker likaledes efter folkmängden.

3. Rörande användningen — — afgifvas.

Öfvergångsstadgande.

Denna förordning skall träda i kraft den 1 januari år 1900 på så sätt, att sagda år 1900 en tiondedel, 1902 två tiondedelar, 1904 tre tiondedelar och 1906 fyra tiondedelar af de afgifter, som enligt nu gällande förordning tillfalla städerna, inlevereras till statskontoret, efter hvilket sistnämnda år 1906 mom. 1 här ofvan fullständigt tillämpas; likaledes skola under öfvergångstiden 25 procent af landsbygdskommunernas försäljningsafgifter år 1900, femtio procent 1902, sjuttiofem procent 1904 och år 1906 hela beloppet, som nu insättes i vederbörande landskontor, i stället inlevereras till statskontoret för att fördelas på sätt i mom. 2 är stadgadt; skolande likväl under öfvergångstiden iakttagas, att de medel, som af statskontoret fördelas till landsting och hushållningssällskap, bibehållas vid samma proportion i afseende på dessa korporationers andelar af vinstmedlen, så att deras andelar allt fortfarande bibehållas vid samma belopp, som dem skolat tillfalla enligt nu gällande fördelning af afgifterna.

Vidare hade föreslagits:

af herr *Eriksson* i Elgered, motion n:o 52 inom Andra Kammaren, att Riksdagen måtte besluta i skrifvelse till Kongl Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes fortast möjligt låta verkställa utredning, huruvida och på hvilka vilkor sådan ändring i § 22 af gällande bränvinsförsäljningsförordning må införas, att de afgifter, som inflyta för rättigheterna till minuthandel med eller utskänkning af bränvin, äfvensom all nettovinst på rörelsen successivt under viss begränsad tid indrages till statsverket, samt för Riksdagen framlägga det förslag derom, hvartill utredningen föranleder;

samt af herr *Odqvist*, motion n:o 92 i Andra Kammaren, det Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att bränvinsförsäljningsmedlen må hädanefter ingå till staten samt derifrån, sedan 15 procent afsatts till statsverkets behof, 17 procent afsatts till landstingen, 5 procent till städer, som ej deltaga i landsting, 10 procent till alla stadskommuner och köpingar med bolag och 13 procent till hushållningssällskapen, skulle återstoden, 40 procent, fördelas på alla städer och kommuner, allt efter folkmängden.

Utskottet hemstälde emellertid:

1:o) att herrar af Buréns och G. Janssons m. fl. motioner icke måtte af Riksdagen bifallas;

2:o) att herr Erikssons motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

3:o) att herr Odqvists motion icke heller måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Häremot hade reservationer anmälts:

vid punkten 1 af herr *Jansson* i Krakerud,

samt af herrar *Olsson* i Sörnäs, *Lundström* och *Göransson*, äfvensom

vid punkterna 1:o, 2:o och 3:o mot utskottets motivering af herr *J. H. G. Fredholm.*

Efter föredragning till en början af utskottets under *punkten 1* gjorda hemställan, begärdes ordet af

Herr J. H. G. Fredholm, som yttrade: Herr talman! Jag skall anhålla, att dessa tre punkter måtte få föredragas på det sätt att diskussionen måtte få omfatta alla punkterna, men att beslut måtte fattas vid hvarje punkt särskildt.

Den af herr Fredholm sålunda gjorda hemställan bifölls af kammaren.

Sedan herr talmannen i anledning häraf låtit uppläsa jemväl *punkterna 2 och 3* anförde:

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman, mina herrar! Jag skall först be att få fästa mig vid den reservation, som herr Fredholm bifogat utskottets betänkande, och i synnerhet vid de två sista punkterna af densamma. Han påpekar i näst sista punkten af sin reservation, att vi i vår motion beröfvat de städer all inkomst af bränvinshandteringen, som icke bedrifva denna genom bolag. Detta är alldeles rigtigt, men det är också alldeles rigtigt, att man icke kunde gå till väga på annat sätt, då man föreslog att indraga fyra tiondedelar af hvad städerna nu uppbära af bränvinsförsäljningsmedlen. Ty då dessa nu ifrågavarande stadssamhällen för närvarande icke hafva mer än fyra tiondedelar, så kunde man naturligtvis icke reservera någon tiondedel åt dem. Man kunde det icke, derför att hela bränvinshandteringen af hänsyn till sedligheten är baserad på bolagssystemet, och då dessa städer icke ville ställa sig detta till efterrättelse, så ansågo vi, att de borde förlora de inkomster, som de skulle hafva fått, om i dem bolag bildats. Vi hafva derjemte stält landsorten precis på samma nivå.

I sista punkten har herr Fredholm mot den af oss föreslagna fördelningen af bränvinsförsäljningsmedlen anmärkt, att han anser det origtigt, att, sedan vi föreslagit indragning af en så stor andel af stadskommunernas inkomster af dessa medel, vi derpå vilja fördela hela detta belopp på blott landskommunerna. Denna anmärkning är fullt befogad, men jag skall be att få tillägga, att detta egentligen aldrig varit vår ursprungliga mening, utan insmugit sig genom ett skriffel vid renskrifningen af vår motion; vi voro nemligen öfverens om, att dessa

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

medel skulle fördelas emellan samtliga kommuner i riket. Om bevillningsutskottet hade fästat aldrig så litet afseende vid vår motion, så skulle jag naturligtvis inom utskottet anhållit att få detta fel rättadt i syfte att dessa medel skulle fördelas mellan samtliga kommuner i riket. Detta gjorde emellertid icke utskottet, och derför kunde jag icke göra något yrkande der.

Sedan var jag betänkt på att göra samma yrkande här i kammaren för att få saken rättad, men nu har ju, såsom herrarne väl veta, frågan kommit i ett helt annat läge. En motionär från Första Kammaren har nemligen reserverat sig och yrkat, att allenast en tiondedel af ifrågavarande afgifter skulle öfverflyttas från städerna till landskommunerna, och denna öfverflyttning har han fördelat på samma period, som vi i vårt förslag fördelat öfverflyttningen af de fyra tiondedelarna. Om man nu antager, att Första Kammaren skulle bifalla denna reservation angående öfverflyttning af en tiondedel, och Andra Kammaren vår motion om fyra tiondedelar, så måste naturligtvis bevillningsskottet inkomma med ett sammanjemkningsförslag. Detta förslag skulle då komma att gå ut på, att man skulle taga två tiondedelar af bränvinsförsäljningsmedlen från städerna för att fördelas bland landskommunerna. Derför har jag i min reservation vidhållit yrkandet om bifall till min motion just under den förutsättning, som jag nyss nämnde, att man har att motse ett sådant sammanjemkningsförslag om två tiondedelar, och då torde herrarne medgifva, att man icke begår någon orättvisa, ty skall man taga endast två tiondedelar från städerna, så är det väl rättvist att fördela dem på samtliga landskommuner och icke återlemna något deraf till städerna.

Sedan jag nu sökt, så godt jag kunnat, redogöra för min tankegång i frågan, skall jag derjemte be att ytterligare få fästa uppmärksamheten derpå, att det icke är någon småsak, hvarom det här är fråga, vare sig man betraktar saken ur ekonomisk synpunkt eller med hänsyn till sedlighetens intresse. Vi stå i den ställningen, att landsbygden håller på att blifva alldeles kringskuren och beröfvad sina rättigheter, då det gäller att bestämma, om man skall hafva krogrörelse eller icke. Att man kommer derhän, beror, såsom herrarne finna, på de stora inkomster, som vissa städer och köpingar hafva af bränvinsförsäljningen. Jag har ur den tabell, som vi bifogat vår reservation, plockat ut några siffror, som jag skall be att få räkna upp — det är icke många, och jag skall ej länge upptaga herrarnes tid. Man finner af tabellen, att för vissa städer och köpingar behållna andelen per individ utgör 11, 26, 20, 21, 20, 10, 17, 13, 11, 10, 12, 10, 12 och 14 kronor. Jag hoppas, att det ej finnes någon i denna kammare, som icke inser, att det är något orimligt att hafva en bränvinsförsäljningsförordning, på hvilken vissa små städer och köpingar kunna grunda en dylik bränvinsförsäljningsindustri, som är betydligt lönande. Om detta får fortgå, kan man mycket väl förstå, hurudan ställningen skall komma att blifva i vårt land.

Vi hafva för närvarande en mängd stationssamhällen i vårt land, hvilka — med fäst afseende å den utveckling kommunikationsväsendet numera erhållit, såsom jag ock påpekat i min reservation — stå i den

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

ställningen, att de i en mycket snar framtid äro i tillfälle att erhålla köpingsrättigheter. Jag skall be att få påpeka endast två sådana. Det ena är Karlskoga kyrkby i Karlskoga socken. Denna socken har cirka 12 à 13 tusen invånare. Den nämnda kyrkbyn ligger midt i socknen. Det är redan "på tapeten" der att söka bilda en köping. Hvad blir då följden? Jo, att denna köping, som möjligen komme att ega högst 2,000 invånare, besluter i strid mot landskommunens önskan, som då måhända komme att hafva 12,000 invånare, att anlägga 1 eller 2 bränvinsförsäljningsställen. Nog måste man väl medgifva, att det ej varit den egentliga meningen med bränvinsförsäljningsförordningen, att landskommunerna skulle på det sättet blifva kringskurna. Liknande är förhållandet med ett annat stationssamhälle, som heter Borlänge. Det ligger ock inne i en landsförsamling. Om nu dessa stationssamhällen blifva köpingar, är det alldeles gifvet, att de ej det ringaste fråga efter hvad den kringliggande landsbygden önskar, utan om de finna det fördelaktigt för sig, sedan de erhållit köpingsrättigheter, också skaffa sig bränvinsförsäljningsrättigheter.

För att visa orimligheten af ett dylikt förhållande vill jag anställa en jemförelse. Tänkom oss, att vi hade en bränvinsförsäljningsförordning af den beskaffenhet, att det vore möjligt för ett eller två qvarter här i Stockholms stad att bilda sig till någonting särskildt, som de kallade "köping", och dermed beröfva hela Stockholms stad all rätt att bestämma, då det gälde inrättandet af bränvinsförsäljningsställen, samt dertill detta qvarter egde monopol på all den inkomst, som genom dylika försäljningsställens anordnande kunde erhållas. Jag tror, att om något sådant vore möjligt — hvilket det nu ej är, jag nämnde detta endast såsom ett exempel — då kunde jag taga för alldeles gifvet, att herr Fredholm vore med om min motion. Men nu gäller det endast landskommunerna, och vid dem fäster man i många fall mindre afseende. Jag tror dock, att det redan är så långt gånget med dessa oegentligheter, att jag hoppas, det Andra Kammaren skall börja fästa rätt stort afseende vid dessa förhållanden.

Bevillningsutskottet har, som vi finna, icke egnat synnerligen stor uppmärksamhet åt vår motion. Jag har med detta ej velat uttala något klander mot bevillningsutskottet, ty det har i år ovanligt mycket att göra. Dessutom har ju utskottet förut behandlat dylika motioner — visserligen icke på de senare åren motioner af alldeles likartadt innehåll, men dock motioner, berörande i ett eller annat afseende bränvinsförsäljningen — hvadan man icke kan undra på, att personer, som icke känna förhållandena på landsbygden och icke lidit nämnvärdt obehag af missförhållandena i detta stycke, kunna bli något uttröttade af de der många motionerna och följaktligen affärda dem mycket hastigt.

Det är dock en sak, hvarpå jag skall be att få fästa uppmärksamheten; det är en origtig uppgift, som torde bero på ett minnesfel. Utskottet har hänvisat till föregående betänkandens motiveringar och sagt, att "utskottet anser *fortfarande*, att, om någon förändring af stadgandena om bränvinsförsäljningsmedlens fördelning skall vidtagas, en sådan åtgärd bör föregås af en mer vidtomfattande utredning"

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

o. s. v. Jag skall be att få fästa uppmärksamheten på, att förlidet år väckte vi — det var, om jag ej missminner mig, 39 ledamöter af denna kammare — motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående utredning i denna fråga; men denna motion afstyrktes af bevillningsutskottet. Likaledes afslog utskottet ett af en ledamot af samma utskott framställdt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående utredning. Det är då egendomligt, att utskottet kan komma och säga, att "utskottet anser forttarande", alldeles såsom om utskottet någonsin ansett en utredning böra företagas. Jag kan icke erinra mig, att utskottet någonsin kommit till ett sådant beslut och hemstält, att Riksdagen skulle ingå till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i denna fråga. Allt det der måtte, så vidt jag kan fatta, bero på ett minnesfel.

Utskottet framhåller vidare i sin motivering, att Kongl. Maj:t tillsatt en komité, som upptagit dessa frågor till behandling; och på grund deraf, att denna kommunalskattekomité — enligt hvad utskottet fått reda på — äfven lär komma att framlägga förslag till ordnande af hithörande förhållanden, afstyrker nu utskottet bifall till vår motion. Ja, det är icke första gången, som man begagnat sig af sådana motiv. Om nu kamrarne afslå motionen på grund af nämnda omständighet, så är det alldeles gifvet, att samma personer, som skrifvit detta, sedan inom kommunalskattekomitén komma att framhålla, att Riksdagens båda kamrar afslagit denna motion och gillat den anordning, som för närvarande förefinnes på detta område, hvadan någon utredning af hithörande förhållanden ej vore behöflig. Det är ett mycket enkelt och praktiskt sätt att använda sådana der komitéer till bedöfningsmedel, medan man slår i hjel en motion. För min del kan jag ej fästa vidare afseende vid detta skäl för afslag på vår motion. Ty om komitén skulle taga denna fråga under öfvervägande, vore det af högsta vigt, att komitén visste, hvad Riksdagen ville, så att komitén kunde lägga något till grund för sin utredning. Om deremot kamrarne afslå motionen, har komitén icke något sådant att lägga till grund för utredningen.

Det är med anledning häraf och med fästadt afseende derå, att — såsom jag redan nämnt — om kamrarne bifalla motionen, man i bästa fall ej kan komma längre än till ett sammanjemkningsförslag, hvilket skulle utmynna deri, att två tiondedelar af bränvinsförsäljningsmedlen skulle indragas från städerna och fördelas på samtliga landskommuner, det är från den synpunkten som jag, herr talman, ber att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till den af mig m. fl. äfvensom den af herr af Burén väckta motionen.

Herr Sjövall: Att intresset hos Riksdagen för denna fråga icke är synnerligen stort, derom aflägga de nu så glest besatta platserna ett otvetydigt vittnesbörd. Då den emellertid är af mycket stor betydelse för städernas ekonomi, anser jag mig såsom stadsrepresentant böra till protokollet låta anteckna min mening rörande densamma.

En glädjande sanning är ju, att såväl regering som Riksdag vilja befrämja nykterheten, men då det radikalaste medlet härtill, förbud mot rusdryckstillverkning och försäljning, icke är utförbart, så har

man under en följd af år sökt nå målet på den vägen, att man fördyrat varan och försvårat dess åtkomst, hvarjemte man sträfvat att genom kunskapers spridande på öfvertygelsens väg väcka fruktan och afsky för rusdrycker på samma gång man genom lagar och förordningar sökt kontrollera bruket af dem och i görligaste måtto förebygga vådorna af deras missbruk.

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående villoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

För försvårandet af åtkomsten genom inskränkning i antalet af utskänknings- och utminuteringsrättigheter i städerna hafva under de närmast föregående åren motioner väckts om *inskränkning* i städernas andel af bränvinsförsäljningsmedlen och nu i år om att afhända dem *såsom städer all* sådan andel. En af motionärerna försäkrade i fjol, och han har icke i år tillkännagifvit någon ändrad uppfattning, att han var lifligt öfvertygad, att de inkomster en kommun erhåller genom bränvinsförsäljning mer än uppvägas af den skada superiet vållar och de ökade utgifter det föranleder. Det skulle derför vara i dennas eget välförstådda intresse och till obestridligt befrämjande af nykterheten, om den befriades från den lockelse, som hänsyn till direkt inkomst af bränvinsförsäljning innebure, och i stället försattes i sådant läge, att den vid försäljningens ordnande mera uteslutande kunde tillgodose sedlighetens upprätthållande och befrämjande. Till bevis på oegennyttan af sitt sträfvande yrkade han då, att *hela* vinsten af bränvinsförsäljningen borde ingå till statsverket för att af Riksdagen disponeras till ålderdomsunderstöd åt arbetare, lindring i kommunernas fattigvårdstunga eller andra dylika saker.

Förslaget var obestridligen godt och klokt, och under förutsättning, att vederlag för den mistade inkomsten i någon form kan beredas städerna för deras medverkan vid ordnandet af försäljningen och såsom skadestånd för de olägenheter och uppoffringar, de i följd af densamma måste vidkännas, är jag öfvertygad, att samtlige stadsrepresentanter kraftigt skulle understödja detsamma.

Med denna uppfattning af frågan uttalade jag också i fjol min lifliga sympati derför, men känner mig i år smärtsamt berörd af den upptäckt, att frågans innebörd numera tydligen är icke så mycket ett befordrande af nykterheten som ett tillskansande af inkomster åt landsbygdens kommuner på städernas bekostnad eller, såsom ene reservanten formulerat det, ett kränkande af den allmängiltiga grundsats för en rättvis skattelagstiftning, att "inga samhällets medlemmar skola beskattas till förmån för andra, äfven om dessa andra utgöra ett öfvervägande flertal".

En sådan tillämpning af den undantagsställning, bränvinslagstiftningen har och måste hafva, att landsbygdens kommuner skulle vara undantagna från all befattning med bränvinsförsäljningen och dess på och för försäljningsplatsen mest känbara och kostbara, ofta rysliga verkningar, men städerna undantagas från snart sagdt hvarje inkomst af denna i dem utöfvade försäljning, derom kan hvarken jag eller någon annan stadsrepresentant vara med, icke ens med säkerhet om den välvilligt beviljade fristen till 1906.

Af själ och hjerta hängifven hvarje lojalt nykterhetssträfvande, kan jag icke gå med på en väg, der detta blott uppställes såsom en

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

grann skylt, under hvilken döljer sig en krass egoism, ett illa bemantladt försök att tillskansa sig en annans erkändt rättmätiga förvärf.

Att en förändring i stadgandena om bränvinsförsäljningsmedlens fördelning kan vara behöflig och att en utredning af alla de förhållanden, som härvid äro af betydelse, bör ske, erkännes äfven af utskottet; men då den af Kongl. Maj:t tillsatta kommunalskattekommitén, enligt hvad upplyst blifvit, upptagit just dessa frågor till behandling, så förmenar jag, att Riksdagen förtröstansfullt kan se tiden an, men med uttalande af den förhoppning, att den utredning, som i detta afseende från sagda komité är att förvänta, måtte få motses i en *snar* i stället för *i en icke alltför aflägsen* framtid.

Jag hemställer om bifall till utskottets betänkande.

Herr J. H. G. Fredholm: Motionären herr Jansson angaf såsom skäl, hvarför han hade yrkat, att städerna, med undantag allenast för de städer, som hade öfverlemnat försäljningen åt bolag, skulle gå i mistning af all inkomst på bränvinsförsäljningen, att han dermed afsett att straffa de städer, der man icke velat bilda bolag, och detta derför, att man anser bolagsverksamheten nödvändig för att befrämja nykterheten. Detta skulle då vara hufvudmotivet.

Derefter förklarade han, att hans motion genom ett olyckligt skriffel fått en sådan formulering, att det ser ut, som om landsbygden skulle vilja taga allt, som beröfvas städerna, och detta skriffel skulle hafva bestått deruti, att i motionen står i näst sista raden af andra momentet, att "återstoden tillfaller landsbygdskommunerna" i stället för att det rätteligen borde hafva stått, att "återstoden tillfaller rikets *samtliga* kommuner".

Men äfven om jag tar för godt, att på omförmäldt ställe förekommer ett skriffel, så har emellertid det andra momentet i sin helhet en så olycklig formulering, att om man också rättar det anmärkta skriffelet, så blir momentet i alla fall omöjligt att antaga. Ty allt, som skulle tagas från städerna, skulle insättas i statskontoret, men allt, som insättes i statskontoret, skall åter, såsom det heter, genom detsammas försorg fördelas på rikets samtliga landstingsområden. Nu kunde man visserligen antaga, att motionären med landstingsområden menat äfven sådana städer, som ej deltaga i landsting, men om man läser punkten till slut, får man se, att detta icke är meningen. Huru det då skulle gå till att vid sådant förhållande fördela bränvinsmedlen på rikets samtliga kommuner, kan åtminstone jag för min del ej förstå. Ty när först det, som ingår till statskontoret, skall fördelas på landstingsområdena efter de grunder, som förslaget innehåller, så återstår ju sedan icke något att fördela på de städer, som icke deltaga i landsting. Det, som går till landstingsområdena, finge väl, om skriffelet rättas, delas mellan landsbygdskommunerna och de städer, som deltaga i landsting, men alla de städer, som icke deltaga i landsting, skulle det rättade skriffelet till trots blifva beröfvade all andel i bränvinsförsäljningsmedlen.

Såsom motiv, hvarför motionen framlagts, anförde motionären vidare, att på senare tider inträffat i några små köpingar och

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

stationssamhällen, att dessa etablerat bränvinsförsäljning till stort men och skada för den kringliggande landsbygden och till stor ekonomisk nytta för sig sjelfva. Till belysande af detta förhållande har motionären bifogat betänkandet en tabell, som upptager alla städer och köpingar med bolag och deras andelar af bränvinsförsäljningsmedlen, och vidare ha i tabellen dessa medel fördelats på antalet invånare i de olika städerna och köpingarne. Det är nog, tänker jag, många af herrarne, som tagit del af denna tabell och funnit den vittna om att, hvad fördelningen af bränvinsmedlen beträffar, betänkliga missförhållanden äro rådande; men den måste läsas med stor försigtighet, om man icke skall göra sig skyldig till ofantligt grofva misstag. Motionären anförde några höga siffror, som skulle komma på hvarje invånare i några små samhällen; och det var det enda han sade om tabellen, förmodligen i tanke att siffrorna talade för sig sjelfva.

För att nu skärskåda endast några siffror ur denna tabell, så blir siffran för Lund, om man fördelar bränvinsförsäljningsmedlen på stadens invånare, 3 kronor 82 öre per invånare, i Malmö 3 kronor 87 öre, i Linköping 5 kronor 92 öre och i Stockholm 5 kronor 94 öre. Häraf skulle man kunna draga den slutsats, som äfven motionären dragit, att man i Lund och Malmö är mycket mån om nykterheten, men i Stockholm och Linköping deremot icke. Men om man vill mäta nykterhetssträfvandena inom en stad efter det belopp, som vid bränvinsförsäljningsmedlens fördelning efter hufvudtalet belöper sig på hvarje stadens invånare, så kommer man att göra sig skyldig till svåra misstag. Nykterhetssträfvandena och deras framgång måste man mäta efter det qvantum bränvin, som i medeltal konsumeras af hvarje individ i staden. Och se vi efter, huru det i detta fall förhåller sig med de fyra städer, jag nyss nämnde, så finna vi, att det i Lund konsumeras 29 liter, i Malmö 13 liter, i Linköping 24 liter och i Stockholm 12 ½ liter, allt per individ. Deraf framgår, att i Stockholm, som på hvarje invånare har den största inkomsten af bränvinsförsäljningen, förbrukas det minst bränvin. Huru skall man kunna förklara detta? Jo, det är mycket enkelt. Det förklaras nemligen på det sättet, att det icke finnes någon stad, der bränvinet gjorts så dyrt som just i Stockholm, detta naturligtvis i nykterhetens intresse och kanske äfven i någon mån för att skaffa staden inkomster. Vinsten uppstår genom skilnaden mellan försäljnings- och inköpspriset. Ser man till, huru det förhåller sig med denna vinst i de nämnda städerna, så finner man, att densamma utgör på hvarje liter i Lund 24 öre, i Malmö 45 öre, i Linköping 53 öre, men i Stockholm 75 öre. Nu kunna herrarne förstå, huru det kommer sig, att af de nämnda städerna Stockholm har den största inkomsten per invånare, oaktadt der förbrukas minst bränvin per individ. Orsaken är ju ingen annan än den, att Stockholm tager en större vinst än någon annan af de nämnda städerna på hvarje liter försåldt bränvin.

Vinstens storlek beror för öfrigt, såsom jag hade tillfälle att säga, då denna fråga förra året var före, derpå, att försäljningen af bränvinet bedrifves på ett affärmessigt sätt, och jag kan icke finna,

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

att man anfört något det ringaste på rättvisa och billighet grundadt skäl, hvarför landsbygden skulle kunna göra anspråk att taga den vinst, som uppstår på en affärsrörelse i städerna, den må vara hvilken som helst, och behålla den vinsten för sig sjelf.

Nu säger visserligen motionären uti sin motion, att detta icke är hans mening. Han säger nemligen der, att den orättvisa, som han anser vara förknippad med det närvarande sättet att ordna bränvinsförsäljningen, refererar sig dertill, att städerna fortfarande behålla största delen af *bränvinsförsäljningsafgifterna.* Ja, hade han rätt i detta sitt påstående, så erkänner jag villigt, att man då skulle kunna tala om en orättvis fördelning, ty bränvinsförsäljningsafgiften är en skatt, som af staten blifvit pålagd bränvinsförsäljningen, och denna skatt har staten efter min uppfattning rättighet att fördela något så när lika mellan kommunerna, om den anser detta lämpligt. Emellertid har afsigten med denna afgift äfven varit den att derigenom bereda städerna någon ersättning för de kostnader, som äro förenade med bränvinsförsäljningen.

Låt oss nu se efter, huru det i detta hänseende förhåller sig med städerna, t. ex. Stockholm. Dervid torde först böra anmärkas, att bränvinsförsäljningsafgifternas storlek, så som de faktiskt inbetalas till statskassan, icke hafva för frågans bedömande någon vidare betydelse, så länge man fördelar icke blott dessa afgifter, utan äfven vinstmedlen. När det förhåller sig så, är det likgiltigt, huru mycket man betalar i försäljningsafgift, ty hvad som betalas, stort eller litet, går in i det hela. Om man nu, hvad Stockholm beträffar, räknar ut det belopp, hvartill bränvisförsäljningsafgiften efter 15 öre per liter faktiskt skulle belöpa sig till för i verkligheten försåldt bränvin, så gestaltar det sig så, att, då här årligen försäljes omkring 3,400,000 liter, skulle den verkliga försäljningsafgiften efter 15 öre per liter uppgå till omkrig 510,000 kronor. Utaf dessa 510,000 kronor, som borde vara den bränvinsförsäljningsafgift, som rätteligen skulle utgöras af staden, ingå till statskontoret 403,000 kronor. Drages detta belopp från hvad som rätteligen borde hafva blifvit till statskontoret inbetaldt, och minskas återstoden med den andel af det i verkligheten inbetalda, som skulle återgå till Stockholm, då ju denna stad i likhet med rikets öfriga kommuner äfven borde hafva sin andel af de till statskontoret inbetalda medlen, så uppstår staden till favör en differens på omkring 80,000 kronor. Denna staden tillgodokommande vinst på bränvinsförsäljningsafgifterna betraktar jag som ett slags uppbördsprovision, eller en ersättning för att staden samlar i hop försäljningsafgifterna för allt i staden genom utminutering eller utskänkning försåldt bränvin. Man kan ju vara af olika mening, om denna provision är för stor eller om den möjligen skulle kunna något nedsättas, derom vill jag ej tvista. Men hvartill reducerar sig i så fall det myckna talet om rättvisans och billighetens fordringar. Icke spela väl ett par tiotusental kronor, som Stockholms stad möjligen erhåller för mycket, någon rol, då det här är fråga om en post, som för hela riket uppgår till 8 millioner kronor om året.

Nu har motionären mot utskottets motivering anfört, att då ut-

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

skottet talar om att det fortfarande står på den ståndpunkten, att en utredning af frågan i sin helhet bör ega rum, har han icke kunnat underlåta att uttala sin förvåning deröfver. Jag har för min del visserligen ingen skyldighet att försvara utskottets motivering, eftersom jag reserverat mig mot densamma. Men deremot kan jag för min del icke underlåta att uttala min förvåning öfver den ståndpunkt motionären sjelf nu intager, då han förra året var så angelägen att få en utredning till stånd, att han derom väckte motion. Den utredning han i sistnämnda motion afsåg var emellertid — märk väl — en utredning i visst angifvet syfte, nemligen på hvad sätt bränvinsförsäljningsafgifterna och vinsten af bränvinsförsäljningen skulle kunna indragas till statsverket, och då utskottet nu uttalat sig till förmån för en utredning i sin största allmänhet, oberoende af några på förhand uppstälda syften, så kan jag icke förstå, att detta skall i så hög grad förvåna motionären, så vida han med sin utredning ej afsåg att vinna något särskildt mål — ett mål som han genom sin motion vid innevarande riksdag visat hvari det består. Då motionären är så angelägen om utredning, borde han ej heller misstycka, att utskottet i betänkandet framhåller, att man har att förvänta en dylik utredning af kommunalskattekomitén. Det är ju samma väg, som han sjelf föreslagit, till hvilken utskottet hänvisar.

För öfrigt får jag säga, att denna fråga verkligen synes behöfva göras till föremål för en utredning. Här förekommer bland de i ämnet väckta motionerna en, som framlagts af herr Odqvist och som slutar med följande ord:

Då nu enskild motionär ej kan ha förutsättning för att framlägga förslag i detta ämne, och ej heller utskott eller Riksdag kunna ha tid att egna frågan en sådan utredning, som fordras, torde utredning från Kongl. Maj:ts sida vara erforderlig.

Och nog väntar man sig efter ett sådant uttalande, att motionären skall framlägga förslag om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning. Men nej, det gör han visst icke, utan på grund af hvad han sagt tager han sig för att utan ett ord till stöd för sin mening på ett helt och hållet godtyckligt sätt fördela bränvinsförsäljningsafgifterna på hela riket. Jag får upprigtigt sagdt bekänna, att när man har en sådan uppfattning, som han uttalat i de nyss citerade orden i motionen, så synes det mig minst sagdt märkvärdigt, att han på rak arm fördelar bränvinsförsäljningsmedlen och anvisar 15 % till statsverkets behof, 17 % till landstingen, 5 % till städer, som ej deltaga i landsting, 10 % till alla stadskommuner och köpingar med bolag, 13 % till hushållningssällskapen och 40 % till fördelning på alla städer och kommuner efter folkmängden, utan att det i motionen finnes ett spår hvarken till utredning eller några andra skäl, hvarför han gjort denna detaljerade och som mig synes helt godtyckliga fördelning.

Jag har anfört detta endast och allenast för att öfvertyga kammaren om nödvändigheten att, om man verkligen vill söka komma till rätta med frågan, man då måste taga den i allvarligt betraktande.

Hvad angår det missförhållande, som herr Jansson påpekade, be-

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

träffande dessa små kommuner, Trosa, Malmköping m. fl., som verka så menligt på kringliggande landsbygd, så utgöra de för det första ett mycket ringa antal, och om der missförhållanden ega rum, så kan väl detta för det andra icke gifva anledning till att väcka sådana motioner som de nu föreliggande och att vilja taga ifrån städerna deras andel af bränvinsförsäljningsmedlen. För att rätta sådana missförhållanden, som af motionären framhållits, får man beträda en annan väg.

För öfrigt skall jag med afseende på frågan i dess helhet icke längre uppehålla kammaren. Denna fråga fick förra året enligt mitt förmenande en verkligen så mångsidig och uttömmande utredning och alla hade då tillfälle att tillkännagifva sina åsigter, att jag anser det fullständigt obehöfligt att nu åter upptaga frågan till debatt. Jag kan dock icke underlåta att uttala mitt beklagande af att, sedan frågan vid förra riksdagen så uttömmande behandlats, motionärerna detta oaktadt å nyo tagit upp frågan och velat göra den till föremål för en ny debatt, en debatt, som jag hoppas icke kommer att leda till något annat resultat än vid förra riksdagen.

Jag skall be att få yrka bifall till utskottets betänkande i alla tre punkterna.

Herr Eriksson i Elgered: Herr talman! Då man anställer en jemförelse mellan hvad herr Jansson m. fl. motionärer yrkat och hvad jag uti min motion framlagt, så kan man, synes det mig, vid en sådan jemförelse icke annat än förvåna sig öfver det resultat, hvartill de hafva kommit. Först och främst innehåller min motion ett skrifvelseförslag om utredning i frågan, då deremot motionärerna hafva framlagt och stipulerat bestämda och formulerade lagparagrafer. Redan detta är i sig sjelft en väsentlig skilnad. Motionärerna tilltro sig härvidlag någonting, som de icke tycktes kunna vara med om förlidet år, och att deras nuvarande uppfattning icke synes vara den rigtiga, deruti ger mig utskottet så till vida rätt, som utskottet säger, att en utredning behöfves. Visserligen säger icke utskottet, i hvilken rigtning en sådan utredning skulle gå, men saken är i alla fall härvidlag den, att utskottet erkänner vigten af en utredning, innan något kan göras i denna sak. Så till vida har jag alltså utskottet på min sida gent emot motionärerna.

Motionärernas förslag går ut på att afskrifva städernas inkomster af bränvinsförsäljningen och öfverflytta dem på landsbygdskommunerna. Mitt förslag går deremot ut på ett skrifvelseförslag att afskrifva städernas inkomster af bränvinsförsäljningen och öfverflytta dem på statsverket. Att det är en väsentlig skilnad mellan dessa två förslag, behöfver jag väl icke säga herrar ledamöter af kammaren. Skilnaden är i sjelfva verket ofantligt stor; ty en indragning till statsverket skulle borttaga städernas väsentligaste intresse för spritdryckshandelns vara, utan att detta intresse öfverflyttades på landsbygdskommunerna; en öfverflyttning från städerna till landskommunerna deremot skulle visserligen borttaga städernas intresse rörande dessa medel, men i stället öfverflytta detsamma till landskommunerna; och jag ber härvidlag att få betona, hvad som herr Sjövall anmärkte i sitt anförande, hurusom

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

en af dem, som uttalade sig i frågan förlidet år, till förmån för ett skrifvelseförslag, sade, att han just var med om bränvinsförsäljningsmedlens indragning till staten på den grund, att kommunernas intresse af rusdrycksbandteringen derigenom skulle minskas.

Detta vore också motionärerna då med om. Ty samma personer, som nu framlagt denna motion, voro då med om den motion, som jag i år framburit, och som då frambars af herr Jansson.

Nu kunna visserligen motionärerna invända, att kommunerna tillsammans bilda staten och att staten utgöres af de många kommunerna. Men det är icke samma sak, att dessa afgifter inflyta till statskassan som att de utdelas till de olika kommunerna, som tryckas hårdt af de kommunala skatterna.

För öfrigt vill jag betona, att det i hög grad förvånar mig, att det varit möjligt för herrar motionärer att så fullständigt uppgifva den princip och den ståndpunkt, hvarifrån de i fjol utgingo. Jag för min del har icke kunnat göra någon kapitulation; så fort är jag icke färdig att sträcka gevär.

Herr Fredholm har nyss sagt, att han förvånade sig öfver, att frågan åter framkommit i år och kunnat göras till föremål för debatt. Nej, herr Fredholm, den skall återkomma år efter år; trots allt motstånd, som göres, skall den återkomma. Det var en framstående talare i denna kammare, som en gång yttrade, att "det är omsägningarna, som skola frälsa verlden". Och jag håller före, att ännu aldrig någon reform vunnit bifall i någon representantförsamling första gången, den föreslagits, utan först sedan den gång på gång trots mycket motstånd kommit fram, då den slutligen segrat.

Hvad sedan angår de skäl, som af utskottet blifvit förebragta för afslag, så hänvisar jag bland annat till behandlingen af frågan under föregående riksdag och till hvad som då af åtskilliga talare yttrades. Går jag då att granska dessa uttalanden och den motivering, som då förebragtes, så synes mig, som om ett af de förnämsta skälen mot en indragning till staten af städernas bränvinsförsäljningsmedel skulle vara det, som äfven i år repeterats i kammaren, att, om städerna förlorade sina inkomster af bränvinsförsäljningsmedlen, de skulle blifva likgiltiga för nykterhetssaken, och att bränvinshandteringen skulle släppas lös på ett sätt, som i stället för att befordra nykterheten skulle befordra dryckenskapen. Ja, det är en mycket kinkig sak att röra sig på detta område, men för min del får jag säga, att så mycket tänker jag, att städerna åtminstone skola komma att fortfarande hafva att säga i frågan, huru den än kommer att regleras, att de skola hafva ett bestämdt absolut veto i försäljningsfrågan, så att de få bestämma, om de vilja hafva bränvinsförsäljning inom sina resp. områden eller icke, och med den förutsättningen, att de hafva rätt att säga nej dertill, så antager jag, att det åtminstone icke kan ligga i städernas intresse att befordra bränvinsförsäljningen, sedan de förlorat de inkomster deraf, som de nu hafva. Säga hvad man vill, så skulle frågans lösning genom en afskrifning af städernas andel i dessa medel komma att befordra nykterheten i städerna, och de kommunala myndigheterna skulle komma att mera intressera sig derför.

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

Det är klart, att åtskilliga lagförändringar och nya anordningar skulle behöfva vidtagas, derest frågan blefve löst på det nu antydda sättet. Jag kan icke säga, huru dessa anordningar skulle göras, men den utredning, hvarpå jag yrkat, skulle gifva detta vid handen.

Ett annat skäl, som af utskottet förebragts, och som äfven berörts af flere talare under debatten, är, att den kommunala skattekomitén äfven har denna fråga om hand. Jag vet icke, hvilken instruktion denna komité har fått af Kongl. Maj:t, men åtminstone ingår, efter hvad jag tror, deri icke i första rummet ordnandet af bränvinsförsäljningsmedlen. Om nu detta mitt antagande är rigtigt, så kan naturligtvis frågan i sin egentliga vidd der icke förekomma, då komitén icke har att befatta sig dermed, om den än möjligtvis kan komma att i någon mån vidröra den. Tvärt om finner jag i likhet med herr Jansson, att detta sakförhållande åberopats af bevillningsutskottet endast såsom en god förevändning att få yrka afslag utan att behöfva närmare ingå i svaromål. Men om nu så är, att denna skattekomité skulle kunna behandla äfven denna fråga, så instämmer jag med herr Jansson deruti, att om nu Riksdagens båda kamrar afslå motionen, så få förslagets motståndare inom komitén en ofantligt god anledning att säga: Vi böra icke befatta oss med denna sak eller vidröra den, ty båda kamrarne hafva ju sagt nej till förslaget om utredning af frågan och om förändring af grunderna för bränvinsmedlens fördelning. Men vill man, såsom utskottets yttrande gifver vid handen, att äfven utskottet vill en utredning, och anser man en sådan behöflig, så synes det mig, som om kammaren mycket väl skulle kunna vara med om att gifva komitén en vink genom att uttala sig till förmån för en sådan utredning, och då jag i min motion just yrkar en sådan, vore det ju mycket lämpligt, om Andra Kammaren ville bifalla densamma.

Slutligen ber jag blott få säga, att man må resonera här, hvad man resonera vill, så är det dock ett faktum, att våra städer drifva bränvinshandtering, medan deremot landsbygdskommunerna öfver hufvud taget icke göra det, att våra städer göra varan lätt åtkomlig, medan deremot landsbygdskommunerna söka göra den så svåråtkomlig som möjligt. Om jag frågar efter den närmaste orsaken till att våra städer så göra, så är det naturligtvis för att befordra en stor handelsomsättning af denna vara. Frågar jag åter, hvarför städerna vilja befordra en stor omsättning deraf, under det att landsbygdskommunerna icke hafva samma intresse deraf, så är det beroende derpå, att landsbygdskommunerna icke få behålla sina vinstmedel, utan dessa skola fördelas på samtliga landsbygdskommuner i länet, medan deremot städerna få behålla största delen af dessa vinstmedel, i synnerhet Stockholms stad och de städer, som ej deltaga i landsting. Detta sakförhållande gör, att städerna hafva ett starkt intresse af denna handtering. De inkomster, som städerna hafva af bränvinsmedlen, äro alltså den yttersta af orsakerna och den väsentligaste af orsakerna till att rusdryckshandteringen i så stor skala bedrifves inom våra städer, och på den grunden, herr talman, och emedan jag är öfvertygad, att detta missförhållande måste på den af mig föreslagna vägen förr eller

senare rättas, så tager jag mig friheten hemställa om bifall till min motion.

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

Herr Ivar Månsson. Att denna fråga är utaf synnerlig vigt och synnerligt intresse för landsortens representanter, torde tydligt framgå utaf de otaliga motioner, som riksdag efter riksdag framkomma. Det är heller icke att förundra sig öfver, att så är förhållandet. Ty om man ser på resultatet at dessa bränvinsförsäljningsmedels fördelning mellan städerna och landsbygden, så är det ju icke besynnerligt, att en sådan ovilja är rådande mot det nuvarande sättet att fördela dessa inkomster. Man ser här i detta betänkande, att t. ex. Stockholms stad får af dessa medel 1,612,901 kronor, under det att alla landskommunerna tillsammans få 1,097,000 och några hundra kronor. Detta är ju ett sådant missförhållande, att det omöjligt kan annat än framkalla försök till rättelse härutinnan. Stockholms stad har 271,638 invånare, under det att landskommunerna inalles komma upp till nära 4 millioner. Det är, mina herrar, rent af omöjligt, att icke sådant skall framkalla ovilja och framkalla fordringar på rättelse, och jag ber att få säga till och med det, att det är en besynnerlighet, att saken icke drifvits längre fram och förmått komma längre, än hvad den gjort under de många år, som gått, och under de långa tider, som uttalanden gjorts för att få rättelse i detta fall.

Det går icke an att säga, att det är städerna ensamma, som hafva olägenhet af detta bränvinssupande. Det går icke an, ty landsbygden har känning af denna olägenhet i lika hög grad som städerna, särskildt den landsbygd, som ligger invid städerna. Och det säkra är, att denna får mången gång lida så mycket af dessa förderfliga förhållanden, som äro en följd af rusdryckshandteringen i staden, så att det rent af är häpnadsväckande. Den kringliggande landsbygden har ju ingen polis, som kan skydda den mot drinkare, och det är derför *der,* som de personer, hvilka i staden förtärt rusdrycker, söka sitt tillhåll, och på så sätt får landsbygden dragas och slitas med dem.

Jag vill nu icke påstå, att somliga af motionärerna varit så synnerligen lyckade i sina gjorda framställningar. Men deras uttalanden vittna dock om, att man icke är belåten och nöjd med, som det nu är.

Det har här, särskildt af en talare på trelleborgsbänken, talats om olika sätt att ifra för nykterhetssaken. Han sade, att, om nykterhetssträfvandet ginge ensamt ut på att tillskansa sig en del af dessa bränvinsmedel, han icke tyckte det vara så mycket bevändt med detta nykterhetssträfvande. Men *han* ifrar för nykterheten på det sättet, att han vill åt städerna bibehålla dessa deras stora inkomster och tycker, att detta är rättvist; på det sättet ifrar *han* för nykterheten. Nu säger han också, att dessa af landsorten nu framburna anspråk äro förestafvade af krass egennytta och att vi landsortsrepresentanter vilja tillskansa oss åt städerna tillerkända rättigheter. Men, mina herrar, dessa "erkända" rättigheter äro aldrig af landsortens representanter erkända; vi landtmän ha protesterat mot dem. Men hvad hjel-

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

per det att protestera? Ingenting alls; det har visat sig här i riksdagen. *Så* förhåller det sig med dessa "erkända" rättigheter.

Nu säger man också det, att man skulle kunna komma ifrån hela den här saken på det sättet, att man visade ärendet till den utaf Kongl. Maj:t tillsatta skattekomitén. Ja, detta är ju ett mycket bra sätt att komma ifrån saken, och man kan ju mycket väl trygga sig vid det, att man härigenom är från allt i hop för måhända några år. Men säkert lär, efter hvad jag trott mig finna, det bli ofantligt många meningar, som i denna komté komma att stå emot hvarandra. Intressena härvidlag äro så olika, att det blir ofantligt svårt äfven för denna komité att komma till rätt uti denna högst svårlösta fråga.

Det är ju emellertid tydligt, att man bör göra sitt bästa och göra ett försök, i den mån ett sådant är möjligt. Men just derför tror jag ock, att det för ett godt och lyckligt resultat i denna komité vore bra, om, när nu i alla fall frågan här är före, Riksdagen också uttalade, att den verkligen vill, att någonting skall göras, och särskildt anser jag det nu vara angeläget, att denna kammare uttalar sig i en sådan rigtning.

Hvad man nu skall göra för att vinna detta mål, som jag tycker vara synnerligen beaktansvärdt, hvilket yrkande man skall göra och hvad vi nu skola samla oss omkring, det blir en annan sak. För min del anser jag mig mycket gerna kunna vara med om herr Erikssons i Elgered motion, som föreslår en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i ämnet, och jag tror, att, för så vidt jag nu kan se, icke något annat fins för oss att göra än att samla oss kring hans förslag för att få ett sådant uttalande till stånd. Visserligen föreslår han, att dessa bränvinsförsäljningsmedel skola gå in till statsverket. Men statsverket har ju i närvarande stund uppsjö på pengar; och det kan derför väl icke vara hans mening, att medlen skola stanna der, utan att de skola fördelas på samtliga kommuner i riket, således icke endast på landskommunerna, utan på alla kommuner i riket, efter folkmängden räknadt. Med ett sådant tillvägagående synes mig också målet vara vunnet. Om afgifterna gå in till statsverket och derifrån delas ut på samtliga kommuner i riket efter folkmängden, så vore ju dermed ett fullt rättvist steg taget.

Jag hemställer derför, herr talman, att Andra Kammaren måtte, för att göra ett kraftigt uttalande i denna sak, bifalla den af herr Eriksson i Elgered afgifna motionen, till hvilken jag ber att få yrka bifall.

Herrar *Sjöberg* och *Pettersson* i Skurö instämde häruti.

Herr Meyer: Herr talman! Jag tror för visso icke, att denna kammare behöfver göra något särskildt uttalande i denna sak, för att både kommunalskattekomitén och alla andra skola hafva fullkomligt klart för sig, hvad majoriteten inom denna kammare önskar i denna fråga. Detta torde redan vara alldeles klart. Ty vi hafva ju här icke mindre än fyra motioner, som behandla samma sak: öfverflyttning till landsbygden af en del eller af hela den vinst af bränvinsförsäljningen, som nu faller på städernas lott, och jag tänker, att bland alla dessa mo-

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

tioner skall man alltid kunna söka ut någon, om hvilken det kan sägas, att den som exakt visar kammarmajoritetens önskningar beträffande förevarande fråga.

Nu säga herrarne det, att den nuvarande fördelningen af vinstmedlen är godtycklig och följaktligen icke med rättvisa och billighet öfverensstämmande. Dermed menas naturligtvis, att landsbygden icke fått så mycket, som den rättvisligen borde hafva. Jag för min del är dock icke så säker på, att denna slutsats, som man dragit, är så alldeles rigtig. Nu är det visserligen sant, att fördelningen är godtyckligt verkstäld. Men hvem har verkstält den och hvem har justerat den? Jo, det är riksdagsmajoriteten, och man får väl icke antaga, att denna majoritet sett landsbygdens intressen för litet till godo samt gynnat städerna på landsbygdens bekostnad. Att fördelningen alltid *måste* bli godtycklig, är uppenbart; det olyckliga är just, att det icke kan finnas någon rättvis grund för densamma. Man kan derför ej heller någonsin säga, hvar strecket bör dragas eller huru mycket städerna böra hafva och huru mycket landsbygden.

Om nu vi för vår del hysa något litet misstro till talet om rättvisa och billighet, må det ursäktas oss, i synnerhet om vi se på den motion i ämnet, hvilken afgifvits af den ärade motionären i Första Kammaren herr af Burén — som föreslår, att städerna skola mista allt i hop. Hela inkomsten skulle gå till landsbygden. Det är hvad *han* kallar för rättvisa och billighet. Och på hvad grund stöder han detta sitt förslag? Till grund för fördelningen skall man, enligt honom, lägga antalet individer på landet och i städerna; vinstmedlen skola fördelas pr individ; men trots detta vill han, att 10 procent skall gå till hushållningssällskapen, 20 till landstingen. Städerna skola icke få någonting, utom i fall de öfverlåtit försäljningen till ett bolag — då skola de få 10 procent, eller lika mycket som hushållningssällskapen, och hälften mot hvad han vill gifva landstingen; detta, oaktadt att han lagt folkmängden till grund för fördelningen.

Det är detta, som gör, att vi för vår del sätta oss emot denna reform. Vi äro med om att, derest en reform hvilar på en rättvis grund, den skall föras fram och att man icke skall släppa taget, derför att man icke vinner vid första försöket. Men om, såsom vi påstå, denna reform icke är rättvis, åtminstone icke såsom förslaget dertill nu föreligger i kammaren, så må det ursäktas oss, om vi för vår del opponera oss mot densamma och icke alls vilja vara med om denna sak. Det har vidare blifvit sagdt, att, om kammaren fattade sitt beslut i öfverensstämmelse med utskottets förslag, kammaren dermed skulle hafva förklarat, att den vore belåten med sakens nuvarande läge. Så är emellertid icke förhållandet. Utskottet har alldeles uttryckligen sagt, att det har sig bekant, det den af Kongl. Maj:t tillsatta kommunalskattekomitén jemväl tagit under ompröfning frågan om en annan fördelning af dessa bränvinsmedel, och att vi derför skola vänta, tills komitén blifvit färdig med ett förslag. Vi veta således, att komitén redan sysselsätter sig med denna sak.

Så var det en annan sak, som yttrades af en talare, hvilken nyss hade ordet. Han upprepade den gamla beskyllningen mot städerna,

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

att dessa vid utöfvandet af bränvinshandeln skulle hufvudsakligast se till, att vinsten blefve så stor som möjligt; de skulle följaktligen, i stället för att söka hämma superiet, sträfva efter att öka bränvinskonsumtionen, Städerna skulle alltså motverka ett sedligt intresse, och för att förmå städerna att gå i rätta rigtningen, måste man alltså taga ifrån dem en del af vinsten, ty minskade man vinsten, skulle städernas intresse bli så mycket mindre.

I detta fall ber jag att få påpeka, att i det samhälle, jag tillhör, har man vidtagit ganska radikala åtgärder för att minska bränvinssupandet. Så långt jag kan minnas tillbaka — och det är långt före den tid, då den nuvarande bränvinslagstiftningen antogs — är der all utskänkning om sön- och helgdagar förbjuden, utom på de bättre hotellen till spisande gäster. Vid alla marknadstillfällen är utskänkning likaledes förbjuden. De bättre hotellen få derunder öppnas först efter kl. 6 e. m., men till dess hållas de stängda äfven de. Dagarne före sön- och helgdagar upphör all utskänkning — utom på de bättre hotellen — redan kl. 4 e. m. Enahanda är förhållandet i de båda andra städer, som jag representerar, så att jag med bestämdhet kan säga, att det åtminstone finnes tre städer, på hvilka denna beskyllning icke passar in. Huru det i detta afseende förhåller sig med öfriga städer i riket, derom vet jag intet, men antager, att det är lika mycket, som de ärade motionärerna veta, ty jag förmodar, att de icke undersökt den saken.

Men äfven om vi antoge, att de hafva rätt, som påstå, att städerna icke fullgöra sin pligt härutinnan, att de icke söka hämma superiet, utan i stället söka att få bränvinskonsumtionen så hög som möjligt, så skall jag be att få fråga, huru man kan komma till den slutsats, som motionären och med honom ett par ärade talare dragit, då de säga: Vi skola minska städernas andel i vinsten; derigenom komma vi också att minska deras intresse för att befrämja bränvinskonsumtionen. Det skulle naturligtvis blifva ett helt och hållet motsatt förhållande, som komme att inträffa, om de hade rätt, som mena, att städerna icke fästa sig vid annat än vinsten. Ty i samma mån man toge från städerna deras andel i vinsten, i samma mån skulle de naturligtvis söka drifva upp bränvinskonsumtionen så mycket som möjligt för att derigenom få så mycket högre belopp i vinstandel och sålunda måhända komma upp till den gamla nettovinsten. Det är alldeles säkert, att det skulle gå till på det sättet.

Jag skall nu icke till bemötande upptaga alla de andra skäl, som anförts i motionen. Jag tror nemligen icke, att det tjenar till något att förlänga diskussionen, ty på fortgången af denna sak inverkar nog icke så mycket, hvad som anföres för eller emot densamma.

Det är alldeles uppenbart, att i denna fråga kan riksdagsmajoriteten göra, hvad den behagar. Om den vill besluta att fråntaga städerna all andel af bränvinsförsäljningsmedlen, så *kan* den göra det, men jag vill påstå, att Riksdagen i så fall gjorde sig skyldig till en våldsåtgärd.

Det är ett tal, som jag vet, att herrarne i allmänhet icke tycka om, men jag skall i alla fall anhålla att få erinra om hvad som in-

träffat, sedan denna bränvinsmedelsfördelning senast af Riksdagen justerades.

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

Den frågan framställdes verkligen inom utskottet: "Hvad har inträffat sedan dess?" Och en ledamot, hvars svar jag lånar, sade: "Det har inträffat, att, sedan denna fördelning sista gången reglerades, vi fått grundskatter och indelningsverk afskrifna samt tullar införda." Något annat har egentligen sedan dess icke inträffat. Nu vet jag mycket väl, att de, som voro med om grundskatternas och indelningsverkets afskrifning samt tullarnas införande, säga, att det var fullt berättigade anspråk, som blefvo tillgodosedda, och jag skall icke börja en onyttig tvist härom. Men hvad som herrarne få medgifva såsom obestridligt, det är, att genom denna afskrifning af grundskatter och indelningsverk samt tullarnes införande har landsbygden erhållit alldeles oerhördt stora ekonomiska fördelar, vunna nästan uteslutande på städernas bekostnad. Detta måtte väl vara ett faktum, som måste erkännas, och kan det då icke anses vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, om riksdagsmajoriteten nu låter oss åtminstone få litet andrum. Låt oss få någon tid att jemka de nya bördorna till rätta, låt oss få åtminstone tiden till dess kommunalskattekomitén afgifvit sitt utlåtande.

Första Kammaren har, såsom herrarne torde veta, antagit utskottets förslag med 77 röster mot 28. Det beror således på denna kammare, om den vill i detta fall vidhålla sitt beslut från förlidet år, eller om den vill, att något nytt försök skall göras att skaffa öfver en del af städernas inkomster på landsbygden.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Med herr Meyer förenade sig herrar *Nilson* i Lidköping, *Crusebjörn*, *Petri*, *Aulin*, *Thylander* och *Gethe*.

Herr Persson i Tällberg anförde: Herr talman! Jag har varit ytterst betänksam, huruvida jag skulle begära ordet i denna fråga, ty jag har så liten vana vid att handskas med bränvin, så att jag fruktar, att det kan gå för mig på samma sätt som det gick för herr Halvar Eriksson, då han tog sig före att taga herr Jansson i Krakerud och hans medmotionärer i upptuktelse för den motion, som herr Jansson nu framfört.

Emellertid skall jag med anledning af detta herr Erikssons uppträdande anhålla att få läsa upp några rader ur en motion, som väcktes i denna kammare år 1890, för att ådagalägga, att vårt förslag egentligen icke är någon ny uppfinning af oss, utan att vi hafva haft en föregångare på detta område.

Det heter, bland annat, i denna motion: "Då alltså våra 2,381 landskommuner med en sammanlagd folkmängd af 3,891,000 hade under nämnda försäljningsår *endast 144,084 kronor*, hade deremot våra 91 städer med ett invånareantal af 825,000 icke mindre *än 3,693,024 kronor* i inkomst deraf. Häraf framgår, att, medan landsbygdens mer än fyra gånger större folkmängd måste besitta en ojemförligt större konsumtionsförmåga och sålunda måste förbruka och omsätta mer af äfven denna vara än städernas invånare, det är deremot städerna, som genom dessa bestämmelser få skörda den hufvudsakliga vinsten af denna mindre ädla näringsgren, som visserligen in-

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

bringar oerhörda summor både i stadskommunernas kassor och åt dess yrkesbedrifvare, men som på samma gång förorsakar det största armod bland en stor del af landtbefolkningen.

Med dessa fakta för ögonen är det alltså uppenbart, att bestämmelserna i nämnda § tillförsäkra våra städer — i synnerhet de större med mer än 25,000 invånare — ett verkligt monopol på och för bränvinsförsäljningen, ett monopol, som lika mycket skadar landsbygden, som det skyddar städernas ekonomiska intresse. Men det, att dessa bestämmelser äro orättvisa, bevisar, att denna § behöfver förändras derhän, att ifrågavarande afgifter varda rättvisare fördelade emellan land och stad.“ Och derefter föreslog den högt ärade motionären precis samma ändring som herr Jansson i Krakerud och hans medmotionärer, bland hvilka jag befinner mig, men med den skilnad endast, att denne motionär begärde, att det skulle tagas två tiondedelar, under det att vi begära fyra tiondedelar. Principen är emellertid precis densamma, och denna motion är underskrifven endast af — herr Eriksson i Elgered.

Herr Eriksson klandrade oss mycket, för att vi sedan sista riksdagen skulle ha kastat om och sade: “Jag skall icke kapitulera så fort, som dessa motionärer gjort.“ Ja, han har behöft åtta år för att kapitulera, men så har han också kapitulerat alldeles fullständigt, hvilket vi deremot icke gjort, utan vi hafva endast försökt ett annat sätt.

För min del skall jag gerna vara med om herr Erikssons förslag, och jag vill icke uttala något klander mot honom för hans kapitulation, men jag har endast velat konstatera fakta. Att *något* bör göras i denna fråga, derom torde de flesta af oss vara ense. Och om det ena förslaget icke går, så bör man icke uttala något klander för att vi försöka ett annat sätt. Ty saken är verkligen allvarlig. Här föreligger en orättvisa, en orättvisa mellan stad och land, äfven om några talare sagt, att det är den krassaste egoism, som gör sig gällande, då vi vilja reglera detta förhållande mellan stad och land.

Jag kan icke hjelpa, att jag tror, att vi hafva rätten på vår sida, då vi icke vilja hafva någon fördel framför städerna, utan önska precis detsamma för stad och land, hvarigenom vi tro oss kunna minska frestelsen för städerna att inrätta bränvinsförsäljningsställen såsom de nu göra, derför att de hafva en ganska stor inkomst deraf.

Med anledning af hvad jag nu yttrat vill jag icke framställa något yrkande, ty här äro redan så många yrkanden framstälda, utan jag har endast velat anföra detta såsom ett skäl, hvarför vi denna gång framkommit med en motion i en något annan rigtning än den, vi förlidet år afgåfvo.

Herr grefve Hamilton: Herr talman, mina herrar! En högt ärad kamrat i kommunalskattekomitén, herr Ivar Månsson, har erinrat om att denna komité ämnar upptaga till behandling frågan om en annan fördelning af bränvinsförsäljningsmedlen. Han ansåg emellertid, att man icke här i kammaren borde vara nöjd härmed, utan önskade, att kammaren skulle göra ett uttalande, hvarigenom kammaren betonade, att den önskade en annan fördelning.

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

Ja, den ståndpunkten kan jag mycket väl förstå, men skola vi göra ett sådant uttalande, så skola vi väl göra ett sådant, som är rimligt och som betonar hvad vi önska. För min del får jag säga, att jag ställer mig alls icke afvisande mot en undersökning och en kanske ganska genomgripande förändring af fördelningen utaf dessa skatter, men jag tror icke, att det är nödvändigt att påminna hvarken herr Ivar Månsson eller någon annan ledamot af kommunalskattekomitén, att vi alla böra taga denna fråga under öfvervägande.

Om man emellertid i allt fall här skulle antaga ett sådant yrkande, som endast skulle gå ut på att likasom pressa komitén att ihågkomma, hvad Andra Kammaren önskar, så hafva vi icke något annat att välja på än de yrkanden, som här blifvit framstälda: således, så vidt jag vet, yrkandena om bifall antingen till herr Erikssons i Elgered eller till herr Janssons i Krakerud motion. Om bifall till herr Odqvists motion har icke något yrkande blifvit framstäldt, och jag antager, att kammaren icke kan vara med om hans förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om en utredning, då motionären redan på förhand angifvit det resultat, hvartill utredningen skall föra.

Fäster jag mig nu vid herr Erikssons motion, så undrar jag verkligen, om herr Eriksson vore nöjd med en sådan uttolkare som herr Ivar Månsson, ty herr Månsson sade, att herr Eriksson visserligen föreslagit, att alla dessa medel skola ingå till statsverket, men att det icke kunde vara hans mening, att de skulle stanna der, utan att de naturligtvis skulle återgå till kommunerna. Men såvidt jag kunde höra herr Eriksson, så gick hela hans resonnement ut på att just bestrida detta, att kommunerna skulle få del af dessa medel. Men det är väl icke möjligt, att vi kunna fatta ett sådant beslut, att vi under denna förutsättning bifalla herr Erikssons motion, ty då måste vi på samma gång förklara, att vi naturligtvis icke tänka såsom herr Eriksson, utan något annat. Något sådant går naturligtvis icke för sig; det vore ett rent gyckel. Hvad åter angår herr Erikssons förslag, sådant han verkligen tänkt sig saken, så tror jag, att han hade rätt, då han sade, att motionen var sådan, att den borde — upprepas under en lång framtid.

Sedermera komme vi alltså till herr Janssons i Krakerud motion. Jag skall dervid icke ingå i sak på det förslag till fördelning, som han framstält, emedan jag är alldeles viss om, att, äfven om det egentligen endast är fråga om en opinionsyttring, denna kammare icke kan vara med om att bifalla något, som innebär ett afsteg från hvad annars kammaren anser rigtigt, eller som innebär en otydlighet eller rent af en orimlighet. Jag påstår, att herr Janssons motion är behäftad med båda dessa fel, och om kammaren vill följa mig i handlingarna, så skall jag lätt visa detta.

På första sidan af utskottets betänkande finnes angifven lydelsen af § 22 i nu gällande förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895, i hvilken § det i 1 mom. heter:

"1. De afgifter, som enligt denna förordning inflyta för rättigheterna till minuthandel med eller utskänkning af bränvin, äfvensom

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

den nettovinst på rörelsen, som bolag i stad enligt § 18 skall afstå, skola på följande sätt fördelas:" etc.

Så kommer redogörelsen för städerna och derefter redogörelsen för landsbygden, beträffande hvilken det heter: "hela afgiften insättes i vederbörande landskontor, som fördelar densamma", hvarefter följer en redogörelse, huru denna afgift skall fördelas.

Gå vi nu till herr Janssons motion, så finna vi, att den börjar på samma sätt: "1. De afgifter, som etc. — — — fördelas", hvarefter följer en redogörelse för fördelningen först för städerna och sedan för landsbygden, rörande hvilken det heter:

"två tiondedelar tillfalla länets landsting,
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
återstoden insättes i statskontoret.
I köping, der etc. — — — — öfverlåtes."

Derefter komma vi till andra momentet, der det heter:

"2. De andelar af i näst föregående moment omförmälda medel, som tillfalla landsting och hushållningssällskap, insättas i vederbörande landskontor."

Men de andelar, som skola ingå till statskontoret? Är det verkligen möjligt, att kronofogdarne skola i detta fall vara befriade från redovisning inför landskontoret? Det är fullkomligt stridande mot hittills varande regler, så vidt jag vet, och jag kan icke tro, att Andra Kammaren kan vilja uttala sig för något sådant. Detta är naturligen ett förbiseende, och jag förstår mycket väl, huru det har kunnat uppkomma, men det är alldeles uppenbart, att ett bifall dertill skulle innebära ett afsteg från hvad Andra Kammaren brukar anse vara rigtigt.

Men så kommer något, som enligt mitt tycke är mycket värre. Det står i slutet af detta andra moment omtaladt, huru man skall förfara, då man skall fördela de belopp, som ingå till statskontoret. "Af det belopp", heter det, "som efter denna fördelning tillfaller hvarje landstingsområde, ega landstinget och vederbörande hushållningssällskap att uppbära så stor andel, att *beloppet* motsvarar den andel, de enligt nu gällande förordning ega att uppbära."

Jag tror, att det är möjligt, att man kan leta reda på hvad meningen är, fastän det är rätt svårt. Men hvad menar motionären med »*nu gällande förordning*»? Jag förmodar, att han, då han skref det, tänkte sig 1895 års förordning. Men om detta förslag ginge igenom och blefve lag, då skulle denna lag komma att innehålla: "Härmed upphäfves 22 § i nu gällande förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m." Hvad är sedan "gällande förordning"? Jo, just denna, hvarom förslag nu framlägges. Uttrycket kommer således att innebära en ren orimlighet.

Jag kan derför icke föreställa mig, att kammaren kan bifalla herr Janssons förslag. Alldeles för liten uppmärksamhet har blifvit egnad åt dess redaktion.

Vill kammaren deremot bifalla herr Erikssons motion, så är det en sak för sig. Det är bekant, hvad han vill, han har klara papper. Han vill, att skatten skall gå till staten, och att man så får ett allmänt rusdrycksförbud. Men det bryr jag mig icke om att nu ingå på.

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

Deremot skulle jag gerna vara med om ett uttalande, om förslag till ett sådant förelåge, att en utredning måtte göras och en ny undersökning angående en fördelning, som vore baserad på rättvisa och billighet. Men då något sådant förslag icke föreligger, har jag intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan.

Herr Odqvist: Herr talman! Det är ju tydligt, att, när en fråga förekommer, der så olika intressen stå mot hvarandra, den skall väcka uppmärksamhet. Utskottet, som bra knapphändigt affärdat de föreliggande motionerna, har endast vändt sig till den s. k. skattekomitén. Men det är ju klart, att denna komité har så många uppgifter, att den icke kan egna sig åt en så vidlyftig fråga som denna. Derför hade jag helst sett, att en särskild utredning kunnat komma till stånd. Men då, enligt hvad diskussionen gifvit vid handen, ett förslag härom icke kan komma till stånd vid denna riksdag, så har jag icke något yrkande i denna rigtning att göra. Jag vill dock mot herr Fredholms anmärkningar mot min motion säga, att vanligen uttalas i klämmen, i hvad rigtning utredningen skall gå. Det tror jag, att jag har sett både från herr Fredholm och äfven från grefve Hamilton.

Den ärade talarens på karlshamnsbänken utsago, att landet på städernas bekostnad fått åtskilliga af de tullinkomster, som under årens lopp af Riksdagen beslutats, kan jag icke gilla; ty nog är det väl städerna, som i första hand fått detta. Vi böra väl tänka på den industri, som i städerna råder, och det var väl denna städernas industri, som i första hand fick detta skydd. Derför anser jag, att detta resonnement icke håller streck.

Att icke bränvinsförsäljningsmedlen rättvist fördelats, kunna vi väl vara ense om. Och jag tror, att herrarne från städerna i någon mån medgifvit detta, då de talat om en utredning. Men hvad de mena med detta, då vi fått höra deras sista yrkande, tror jag blir en annan sak.

Jag har icke något yrkande att göra och icke något hopp om att få min motion igenom, i synnerhet efter de grava anmärkningar som gjorts från stockholmsbänken, utan jag skall be att få yrka bifall till herr Halvar Erikssons förslag.

Herr friherre Barnekow: Om jag skall kunna göra klart för mig, huru denna skatt skall rättvist fördelas, så måste jag tänka mig, till hvem denna skatt bör erläggas. Denna skatt borde väl egentligen vara endast en tillverkningsskatt och som sådan tillfalla staten. Det har också varit tillsatt en komité, som skulle utarbeta ett förslag i den rigtningen, att all skatt för bränvin skulle läggas på tillverkningen, då den ju komme att helt och hållet ingå till staten. Men man fann då, att man ej kunde lägga all skatt på tillverkningen ensamt, och hvarför? Jo, derför, att försäljningen i sedlighetens intresse skulle bevakas af kommunerna, och så erhöllo kommunerna som ersättning för detta besvär sina andelar i försäljningsafgifterna och vinstmedlen. Men derför att det förhåller sig så, bör väl icke skatten tillkomma kom-

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

munerna i större utsträckning, än att de hafva skälig ersättning för besväret, och hvad deröfver är, bör väl ingå till statsverket.

De herrar, som läsa igenom Riksdagens protokoll, skola finna, att jag under de tjugu år, jag haft äran tillhöra Riksdagen, varit en ifrig förkämpe för mera rättvisa i denna fråga. Från första början stälde jag mig, som jag tyckte, på en fullt rättvis grund och ville fördela försäljningsafgifterna och vinstmedlen efter folkmängd kommunerna emellan. Detta förfäktade jag hela tiden, då jag var medlem af Riksdagens Första Kammare. Jag fann emellertid allt mer och mer omöjligheten af att på detta sätt få frågan löst, och slutligen, då jag kom in i Andra Kammaren, var jag med om att underskrifva en motion om att indraga dessa medel till staten, och jag tror numera, att det är det enda rätta.

Jag skall icke i dag sysselsätta mig så mycket med Stockholmarne; det har jag gjort åtskilliga gånger förut. Men jag står fortfarande på den ståndpunkten, att jag anser, att alla städer och särskildt Stockholm hafva mycket större andel i dessa medel, än de borde och behöfde hafva. Nu föreligga så många förslag i detta hänseende, att jag beklagar, att landtmännen som dock hafva gemensamma intressen, splittrat sig så mycket på detta sätt, och att man kommer i delo om, huru man vill hafva det. Jag vet snart knappt, hvad jag skall yrka; ty hvar och en vill hafva sitt förslag igenom, och så vinnes intet resultat. Vi vinna ingenting, om vi icke ena oss.

Då frågan förra gången löstes, gick lösningen i den rigtningen, att man tog en tiondedel från städerna. Man hade då lärt sig inse, att för att gå igenom något förslag i den rigtningen borde det komma från Kongl. Maj:t, och Riksdagens beslut blef också en skrifvelse till Kongl. Maj:t om en utredning, hvaraf följden blef, att 1884 eller 1885 på grund af en kongl. proposition en tiondedel togs ifrån städerna. Jag står fortfarande på den ståndpunkten, att jag anser, att frågan är så invecklad, att vi måste skrifva till Kongl. Maj:t, och jag tror icke, att frågan kan lösas på rak arm, såsom motionärerna nu försökt och som äfven jag förut varit med om, men nu gått ifrån. Den enda möjligheten är att antaga en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Här föreligger också ett förslag om en sådan skrifvelse, nemligen herr Erikssons i Elgered motion. Jag har förut uttalat den åsigten, att jag ville i rättvisans namn öfverflytta dessa medel från städerna till kommunerna, men då jag fann, att det var omöjligt att vinna något på den vägen, har jag öfvergått till den åsigten, att de borde öfverföras till staten.

Hvad nu beträffar, att skattekomitén skulle behandla denna fråga, så har jag också hört, att så skulle vara förhållandet. Och jag drager så mycket mindre i betänkande att föreslå bränvinsmedlens indragande till staten, som jag, i likhet med en talare på skånebänken, som sjelf är ledamot i komitén, tror, att denna komité har till uppgift att något försöka reglera skatterna i kommunerna äfven i det hänseendet, att man skulle kunna tänka en annan skatteform än endast den direkta, och att det vore möjligt, att staten skulle kunna bidraga till lättande af de hårdt betungande kommunalutskylderna, en sak, som jag alltid

har förfäktat, och då äro ju dessa medel dertill lämpliga, sedan de blifvit till staten indragna.

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af brännvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

På grund af hvad jag anfört, yrkar jag bifall till den af herr Eriksson afgifna motionen.

I detta yttrande instämde herrar *Olsson*, i Sörnäs, *Hazén*, *Anderson* i Tenhult, *Johansson* i Aflösa, *Nordin* i Hammerdal, *Sandquist*, *Jönsson* i Färeköp, *Bengtsson* i Häradsköp och *Olsson* i Ornakärr.

Herr Eriksson i Elgered: Herr talman! Blott några ord. Gent emot herr Persson, hvilken behagade uppläsa den motion, som jag 1890 afgaf i denna fråga, och den jemförelse, han anstälde mellan denna motion och den, som jag nu afgifvit, ber jag endast att få säga, att den konklusion, som han deraf dragit, att lika säkert som de kapitulerat, lika säkert hade äfven jag kapitulerat, ehuru det för mig tagit en tid af åtta år, då det deremot för dem icke tagit mer än ett år — den konklusionen är absolut origtig. Det var nemligen två tiondedelar, jag yrkade på, men det är fyra tiondedelar, de yrka på, och det är en ofantlig skilnad, helt enkelt dubbelt upp. Om så är, att icke fördelningen mellan städerna och landet är rättvis, något, som jag likaväl i dag som då förfäktar, så följer icke deraf, att jag icke då kunde vara med om ett förslag om en rättvisare fördelning. Men frågan var, om man dervid borde gå så långt, att landsbygdskommunerna skulle blifva uteslutande intresserade af denna handtering; nej, det var icke det, jag ville; jag ville endast, att landsbygdskommunerna skulle få en större andel af dessa inkomster, för att desamma skulle blifva minskade för våra städer och derigenom dessas intresse äfven minskadt.

Då kommer jag i kollision med herr Meyer från Karlshamn. Ty han försäkrade, att, om städerna finge minskad andel, om man från dem toge en tiondedel eller två tiondedelar, det icke skulle medverka till nykterheten eller förminska konsumtionen i städerna. Tvärt om, sade han, skulle det komma städerna att uppdrifva konsumtionen. Men den logiska konklusionen häraf, herr Meyer, skulle vara helt enkelt, att om man skulle låta städerna få all inkomst, så skulle de kanske komma att afstå från att drifva någon försäljningsrörelse alls. Nej, herr Meyer, det kommer icke att ställa sig så. Om städerna blifva likstälda med landsbygdskommunerna, så att intet eget intresse ligger här bakom, så kan man vara säker om, att åtminstone de mindre städerna, om icke de större, komma att indraga försäljningsrörelsen inom sina respektive områden.

Slutligen får jag till grefve Hamilton säga, att något åtminstone inlade han i min motion, som der icke står, utan som han läste mellan raderna, och det var, hvad han sade om rusdrycksförbud. Något sådant har jag icke skrifvit der eller yttrat mig om, och då är det bra öfverflödigt att komma med ett sådant påstående.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Jag skall lofva på förhand att icke taga upp lång tid.

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

Då jag sist hade ordet, yrkade jag bifall till min motion. Jag gjorde det under den förutsättningen, att Första Kammaren skulle bifalla herr Buréns reservation, och förklarade då, att jag ansåg, att det skulle blifva ett lyckligt beslut, om Andra Kammaren bifölle motionen, emedan man då skulle kunna få till stånd ett sammanjemkningsförslag om två tiondedelar.

Nu har Första Kammaren afslagit herr af Buréns reservation, och följaktligen finner jag mig icke föranlåten att vidare hålla på mitt yrkande om bifall till min motion, enär det i så fall icke kan leda till det resultat, jag tänkt mig.

Jag afstår dock icke från detta yrkande derför, att en ärad talare på stockholmsbänken, grefve Hamilton, gjorde så särdeles grava formella anmärkningar mot motionen. Han frågade nemligen, huru det i följd af motionens formella fel skulle komma att gestalta sig, om den bifölles. Jag erkänner villigt dessa formella brister, men jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att förslaget icke skulle komma att tillämpas förrän år 1900. Nu förhåller det sig så, att vid förlidet års riksdag båda kamrarne biföllo en motion rörande ändring i stämpelförordningen. Den motionen var också behäftad med ett formelt fel, men i följd deraf framlägger bevillningsutskottet i år för Riksdagen ett ändringsförslag. På samma sätt skulle man enligt mitt förmenande här kunna gå till väga, om Riksdagen bifallit min motion. Nästa års bevillningsutskott hade då haft att till Riksdagen inkomma med en rättelse, som afhjelpt nämnda formella brister.

På herr Erikssons i Elgered anmärkningar skall jag icke tillåta mig att svara.

Men deremot skall jag be att få säga något med anledning af hvad en talare från Karlshamn yttrade, då han sade, att i Karlshamn var man så hygglig, att man inskränkt bränvinsförsäljningen rätt betydligt. Också ser jag af betänkandet, att man der icke har så stor inkomst af bränvinsförsäljningen som på många andra orter. Jag känner mig också mycket tacksam öfver, att det finnes någon stad i riket, som visar, att den går nykterhetssträfvandena till mötes. Men talaren nämnde äfven, att, om man beröfvar städerna deras nuvarande inkomster af bränvinsförsäljningen, de skulle komma att egna sig mera åt bränvinsförsäljningen, än nu vore fallet, i ty att de i alla fall behöfde denna inkomst. Jag skall då be att få hänvisa talaren till sista delen af mom. 1 i § 22 i bränvinsförsäljningsförordningen, der det står, att om krog inrättas på landsbygden, så skall hela vinsten fördelas bland samtliga landskommuner. Denna föreskrift har haft en så kraftig verkan, att man på landsbygden icke inrättar krogar; ty folk har den egenskapen, att, när de icke sjelfva få behålla förtjensten, utan skola deraf dela med sig åt andra, de icke vilja hafva besvär med krogar. Från den synpunkten är det, mine herrar, som vi utgå, då vi yrka på, att man bör fördela vinsten och göra den mera allmän, så att det lokala penningintresset skall komma att spela en mindre rol.

Jag skall för närvarande be att få återtaga mitt första yrkande. Om kammaren nu skulle bifalla herr Erikssons i Elgered yrkande, så

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

är det mig likgiltigt. Jag ber endast att få tillägga, att jag är lika nöjd med en utredning, som leder till, att man bör indraga dessa medel till statsverket, som en, som går ut på, att de skola delas af kommunerna, ty i realiteten ha dessa båda förslag samma verkan. Jag har häri icke ändrat åsigt, utan endast taktik.

Herr Waldenström: Herr talman, mine herrar! Jag har icke begärt ordet för att göra något yrkande. I följd af frågans nuvarande läge och med afseende på de svagheter, som utmärka de särskilda motionerna, hvilka svagheter af flere talare äro påpekade, ser jag icke, att frågan för närvarande kan få någon annan utgång, än att utskottets betänkande blir bifallet. Men jag vill dock tillkännagifva, att jag fortfarande i denna sak intager samma ståndpunkt, som jag der haft allt ifrån den dag, då jag trädde in i riksdagen. Och jag tror, att det bästa, som städernas representanter i denna kammare kunna göra i denna fråga, är att endrägtigt och kraftigt yrka på en grundlig och opartisk undersökning och utredning af saken. Ty det är alldeles klart, att innan en sådan föreligger, på grund af hvilken man kan uppbygga bestämda och säkra slutsatser, skall frågan aldrig få hvila. Den kommer åter riksdag efter riksdag, och behandlingen af densamma skall aldrig verka till någon nytta, utan tvärt om till skada, derför att den allt jemt kommer att tillspetsa motsatsförhållandet mellan stad och landsbygd. Lika visst, som landsbygdens representanter redan äro ense om behofvet af en ordentlig utredning, böra äfven städernas representanter vara det. Ty att sätta sig mot en utredning antyder, att man är rädd för, att en sådan möjligen kunde leda derhän, att städerna komme att förlora. Men för skenet af en sådan rädsla bör man i synnerhet akta sig.

Det har här framhållits, att man för närvarande bör vara nöjd dermed, att kommunalskattekomitén tagit saken om hand. Men jag tror icke, att detta är tillfyllestgörande. Denna komité har nemligen allenast med kommunalskatten att göra. Den fråga, deremot, som nu föreligger, berör icke endast kommunernas ekonomi, utan äfven statsverkets, och den behöfver derför erhålla en särskild, grundlig och omfattande utredning.

Jag skall, såsom sagdt, icke göra något yrkande.

Herr J. H. G. Fredholm: Jag har begärt ordet med anledning af de af den siste talaren uttalade farhågor för att kommunalskattekomitén icke skulle taga denna fråga under behandling. Redan förut har en annan talare uttalat tvifvel, huruvida en sådan utredning låge inom kommunalskattekomiténs uppdrag. Man har äfven uttryckt den förmodan, att kommunalskattekomitén skulle få så mycket att göra, att den icke kunde egna tillbörlig uppmärksamhet åt denna fråga. Med anledning af allt detta ber jag att få göra herrarne underrättade om hvilket komiténs uppdrag är. Det är tvåfaldigt: dels att söka lösa det nu existerande sambandet mellan beskattningen till staten och den kommunala beskattningen, dels ock att utreda, huru "de för fyllandet af kommunernas behof erforderliga skattemedel måtte kom-

Om ändring af § 22 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895. (Forts.)

munerna beredas i den för de skattskyldige minst betungande och efter kommunernas egna förhållanden i möjligaste mån afpassade ordning". För att fullgöra detta sitt uppdrag måste med all sannolikhet komitén taga i öfvervägande, huruvida någon del af de medel, som inflyta till statsverket, kunna öfverföras till kommunerna; och några andra medel, som bättre än de bränvinet åsatta afgifter lämpa sig härför, finnas, så vidt jag vet, icke.

Häraf kan man finna, att den utredning, hvarom här är fråga, ligger inom komiténs befogenhet, och att komitén, om den skall lyckas att lösa sin uppgift i öfrigt, också måste taga dessa förhållanden i öfvervägande och göra dem till föremål för utredning.

Herr Eriksson i Bäck: Då jag anser, att arbetet för nykterhetens befrämjande bäst understödjes derigenom, att bränvinsförsäljningsafgifterna indragas till statsverket under exempelvis en viss begränsad tid, ber jag att få yrka bifall till herr Halvar Erikssons motion.

Öfverläggningen var slutad. Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition biföll kammaren utskottets i punkten gjorda hemställan.

Beträffande utskottets hemställan i punkten 2 hade yrkats dels bifall till samma hemställan och dels afslag derå och bifall i stället till den af herr Eriksson i Elgered i ämnet väckta motionen. Herr talmannen gaf propositioner å hvartdera af dessa yrkanden och fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemstält i andra punkten af förevarande utlåtande n:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets nämnda hemställan bifallit den af herr Eriksson i Elgered i ämnet väckta motion.

Omröstningen utföll med 101 ja mot 90 nej, hvadan utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Utskottets hemställan i punkten 3 bifölls jemväl.

Punkten 4.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 134, hade herr *A. H. Göthberg* föreslagit: att Riksdagen måtte besluta i skrifvelse

till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes fortast möjligt låta verkställa utredning, huruvida icke en sådan ändring i § 22 af gällande bränvinsförsäljningsförordning skulle kunna göras, att af de inkomster, som inflyta för rättigheterna till minuthandel med eller utskänkning af bränvin, må afsättas en del till arbetareförsäkringsfonden.

I förevarande punkt hemställde emellertid utskottet: att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I fråga härom anförde:

Herr J. H. G. Fredholm: Uti den nu föredragna punkten har utskottet afstyrkt herr Göthbergs motion, och jag skall tillåta mig att till utskottets hemställan yrka bifall. Då jag så gör, är det emellertid icke derför, att jag ställer mig osympatisk gent emot den tanke, åt hvilken motionären gifvit ett uttryck i sin motion, nemligen att man skulle kunna ifrågasätta, om det icke vore lämpligt att afsätta en del af bränvinsmedlen till arbetareförsäkringsfonden, utan jag gör det af samma skäl, som utskottet anfört vid de föregående tre punkterna i nu förevarande betänkande, nemligen att det icke torde vara skäl att fatta något beslut i denna fråga, förrän utredning föreligger.

Då jag icke ställer mig osympatisk mot motionärens tanke, är det derför, att den beskattning, som här i landet blifvit bränvin åsatt, icke tillkommit i finansielt syfte. Ty det är otänkbart, att man ur beskattningssynpunkt skulle kunna åsätta en vara en skatt, som uppgår till fyra gånger varans värde. Denna orimligt höga skatt har tillkommit ur en helt annan synpunkt, nemligen ur sedlighetens synpunkt för att undanrödja de olägenheter, som äro förenade med bränvinshandeln, och för att hämma rusdryckernas missbruk. Således synes det mig, som om det skulle ligga i denna beskattnings syfte, att skatten användes för de sedliga ändamål, som med beskattningen åsyftats, och ett sådant ändamål är ju onekligen arbetareförsäkringen.

Men icke kan man säga, att några ekonomiska sträfvanden böra medelst bränvinsmedlen understödjas, och det är ju derför lofligt att ifrågasätta, om man icke skulle kunna till arbetareförsäkringen öfverföra den del af bränvinsmedlen, som nu tillfaller hushållningssällskapen. Dessa komma för närvarande i åtnjutande af omkring en million kronor om året i bränvinsmedel, under det att deras öfriga inkomster uppgå till 660,000 à 670,000 kronor, af hvilka ledamöterna sjelfva bidraga med endast 20,000 kronor. Det är dock, synes det mig, en tanke, på hvilken man bör reflektera, om man icke skulle kunna taga hela beloppet eller åtminstone någon del deraf från hushållningssällskapen och öfverföra detsamma till arbetareförsäkringsfonden. I hvarje fall kan det naturligtvis icke blifva fråga om någon plötslig rubbning i hushållningssällskapens ekonomi, utan man finge då bestämma en lämplig afskrifningstid ungefär på likartadt sätt med det, som blifvit ifrågasatt i de vid de föregående punkterna behandlade motionerna.

Herr Göthberg: Jag skall villigt erkänna, att utskottet mycket välvilligt har behandlat min motion, men det oaktadt kan jag icke

neka mig nöjet att något se på de skäl, som utskottet anfört för motionens afstyrkande. Utskottet säger nemligen: "Med allt erkännande af det behjertansvärda i sträfvandet att åt denna fond förskaffa sådana tillgångar, att det med densamma afsedda ändamål må kunna inom en icke allt för aflägsen framtid uppnås, kan utskottet dock icke finna lämpligt, att medel, som hittills fått af kommunerna användas för deras mångfaldiga behof, fråntagas dem och tilläggas arbetareförsäkringsfonden. Jag har för min del tänkt, att ett så stort, allmännyttigt företag som arbetareförsäkringen, om den kommer till stånd, skulle tarfva bidrag icke allenast från statsverket och kroppsarbetarne sjelfva, utan äfven från kommunerna. Jag tror äfven, att det vore lämpligt, om kommunerna kunde bidraga något till denna arbetareförsäkring för att om möjligt bereda den nuvarande generationen någon nytta af försäkringen.

Men det finnes äfven ett annat skäl, som talar för att öfverföra någon del af bränvinsförsäljningsmedlen till arbetareförsäkringsfonden på kommunernas bekostnad, och sannolikt hafva herrarne sett, att jag något berört detta i min motion, då jag talar om den lindring, som i form af minskad fattigvård utan tvifvel komme kommunerna till godo genom arbetareförsäkringen. Säkerligen blefve följden den, att fattigvården i kommunerna betydligt komme att minskas, naturligtvis icke genast, men dock så snart som denna försäkring komme att verka.

Jag skall nu icke upptaga kammarens tid med något längre anförande i frågan. Jag vill icke ens nämna något om den nykterhetsvänliga sidan af saken, ty denna sida har förut så mycket debatterats och dervid så många olika meningar framhållits, att man nästan kan börja fundera på, hvar sanningen ligger. Jag har vidare genom den här i kammaren senast förda diskussionen angående bränvinsmedlens olika fördelning ytterligare styrkts deruti, att det vore klokt att i tid bereda sig på att af dessa bränvinsförsäljningsmedel anslå någon del till ett större, allmännyttigt ändamål för att derigenom förekomma den strid, som utan tvifvel eljest kommer att inom denna kammare uppstå angående bränvinsmedlen, jag menar striden mellan stad och land. Med anledning häraf beder jag få lägga herrarne på hjertat att något närmare tänka på saken; och skulle det kunna ha någon verkan med sig, skulle jag önska, att den förut omnämnda skattelagskomitén äfven ville taga frågan i öfvervägande.

Jag skall dock be, herr talman, då jag för min del är varmt öfvertygad om att en sådan skrifvelse till Kongl. Maj:t, som jag här har begärt, skulle vara af behofvet påkallad, att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

Herr grefve Hamilton: Jag vill visst icke ställa mig afgjordt afvisande emot det projekt, som herr Göthberg framkastat, liksom jag så väl förstår de många olika förslag, som vid denna riksdag framkommit om större afsättningar till arbetareförsäkringsfonden i syfte att göra den effektivare, så att den måtte komma den nu lefvande generationen i större mån till godo. Men då denna fråga väckt så mycken uppmärksamhet, och då den föresväfvar mången äfven nu vid behandlingen

af herr Göthbergs motion, tror jag det vara skäl att något fästa uppmärksamheten på, hvad som står i den i dag här utdelade kongl. propositionen rörande arbetarepensioneringen. Jag finner der på sid. 19, på tal om man skulle kunna göra större afsättning till arbetareförsäkringsfonden för att göra försäkringen effektivare, följande yttrande, som det kan vara intressant att redan nu observera. Det heter der: "Om man t. ex. i analogi med hvad som skedde i Tyskland, då ålderdoms- och invaliditetslagen trädde i kraft, skulle vilja tillåta dem, som vid lagens trädande i kraft kunde styrka sig under 5 föregående år hafva innehaft anställning, med hvilken försäkringspligt skulle varit förenad, om lagen då varit i kraft, räkna sig dessa år till godo" — således en mycket liten utsträckning — "och för hvarje dylikt år erhålla rätt till en tilläggspension af 5 kronor, så skulle kostnaden härför enligt professoren Lindstedts beräkningar, derest åldersgränsen vid lagens trädande i kraft utsträcktes till 40 år," — i stället för 30 år, som förut föreslagits — "med afdrag af redan för ändamålet af Riksdagen afsatta 4,200,000 kronor, motsvara ett då inbetaldt kapital af omkring 17 millioner kronor eller ock en årlig amortering under 25 år af en million kronor om året, o. s. v. Härigenom skulle pensionen vid 65 års ålder för en försäkrad, som vid lagens trädande i kraft varit 40 år gammal, således i det ogynsammaste fallet, allt efter den pensionsklass, han tillhört, blifva resp. 65, 55 och 45 kronor."

Jag har intet yrkande att göra; jag har blott velat fästa uppmärksamheten på detta uttalande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 6.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att landskamreraren H. N. E. Amnéus till följe af bronchitis är förhindrad att för närmaste tiden deltaga i Riksdagens förhandlingar, intygar på heder och samvete.

Stockholm den 23 februari 1898.

Ernst Fogman.
Legit. läkare.

§ 7.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *C. Wallis*, hvilken nu aflemnade en motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i fråga om ålderdomsunderstöd åt i kommuners tjenst anställda barnmorskor.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 214, begärdes på bordet och bordlades.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes: bevillningsutskottets betänkande n:o 6, i anledning af väckt motion om afskaffande af rättigheten att på nederlag upplägga spanmål.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *A. Hedin* under 4 dagar från och med denna dag,

herr *J. Bengtsson* i Bjernalt under 14 dagar från och med den 26 dennes,

herr *F. V. H. Pegelow* under 2 dagar från och med den 24 dennes,

herr *K. Staaff* under 2 dagar från och med den 24 dennes,

herr *Hj. Branting* under 2 dagar från och med den 24 dennes, och

herr *P. Jönsson* i Färeköp under 8 dagar från och med den 24 dennes.

§ 10.

Justerades ett protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 4,6 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.

Stockholm, Isaac Marcus' Boktryckeri-Aktiebolag 1898.